

Curtea Europeană a Drepturilor Omului Marea Cameră

Cauza Danileț împotriva României (II)

(Cererea nr. 16915/21)

PARTEA II

HOTĂRÂRE

Art. 10 • Libertatea de exprimare • Sancțiune disciplinară aplicată unui judecător de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru publicarea a două mesaje pe pagina sa de Facebook • Temei juridic suficient de precis • Consolidarea de către Marea Cameră a principiilor jurisprudențiale privind libertatea de exprimare a judecătorilor și procurorilor pe internet și pe rețelele de socializare, cu anumite clarificări și definirea unui set de criterii care țin seama de limitele impuse acestei libertăți de obligația de rezervă inerentă poziției lor • Aplicarea în cazul de față a noii liste de criterii de analiză: punerea în balanță a diverselor interese în joc și luarea în considerare a conținutului și formei fiecăruia dintre cele două mesaje ale reclamantului, a contextului în care au fost postate, a consecințelor lor, a calității în care reclamantul le-a postat, a naturii și gravității sancțiunii care i-a fost impusă și a efectului descurajator asupra profesiei în ansamblu, precum și a garanțiilor procedurale care i-au fost acordate • Observații formulate de reclamant cu privire la chestiuni de interes public, indiferent dacă acestea au sau nu o legătură directă cu funcționarea sistemului judiciar • Observații care nu sunt de natură să perturbe echilibrul rezonabil necesar între, pe de o parte, măsura în care reclamantul, în calitate de judecător, ar putea fi implicat în societate pentru a apăra ordinea constituțională și instituțiile statului și, pe de altă parte, necesitatea ca acesta să fie și să fie perceput ca fiind independent și imparțial în exercitarea atribuțiilor sale • Motive care nu sunt nici relevante, nici suficiente • Intervenție care nu răspunde unei „nevoi sociale urgente”

STRASBOURG

15 decembrie 2025

C. Aprecierea Curții

1. *Dacă a existat o ingerință*

117. Nu este contestat de părți faptul că sancțiunea disciplinară aplicată reclamantului a constituit o ingerință în dreptul său la libertatea de exprimare, astfel cum este garantat de articolul 10 (1) din Convenție. Curtea nu vede niciun motiv să considere altfel (a se vedea, în același sens, *Delfi AS c. Estonia* [GC], nr. 64569/09, § 118, CEDO 2015; *Halet c. Luxembourg* [GC], nr. 21884/18, § 108, 14 februarie 2023; și *Sanchez c. Franței* [GC], nr. 45581/15, § 122, 15 mai 2023).

118. O astfel de ingerință ar constitui o încălcare a Convenției cu excepția cazului în care ar fi „prevăzută de lege”, ar urmări unul sau mai multe dintre scopurile legitime menționate la articolul 10 (2) și ar fi „necesară într-o societate democratică”.

2. Dacă ingerința a fost legală

(a) Principii generale

119. Curtea reiterează că expresia „prevăzută de lege” din al doilea paragraf al articolului 10 nu numai că impune ca măsura contestată să aibă un temei juridic în dreptul intern, ci se referă și la calitatea legii în cauză, care ar trebui să fie accesibilă persoanei în cauză și previzibilă în ceea ce privește efectele sale (a se vedea, printre altele, *Delfi AS*, citată mai sus, § 120; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy c. Finlandei* [GC], nr. 931/13, § 142, 27 iunie 2017; *NIT S.R.L. c. Republicii Moldova* [GC], nr. 28470/12, § 158, 5 aprilie 2022; și *Sanchez*, citată mai sus, § 124).

120. În ceea ce privește cerința previzibilității, Curtea a statuat în repetate rânduri că o „lege” în sensul articolului 10 (2) este o normă formulată cu suficientă precizie pentru a permite unei persoane să-și reglementeze comportamentul. Această persoană trebuie să fie în măsură – dacă este necesar, cu ajutorul unor sfaturi adecvate – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele date, consecințele pe care o anumită acțiune le-ar putea atrage. Aceste consecințe nu trebuie să fie previzibile cu certitudine absolută. O lege care conferă o marjă de apreciere nu este, prin urmare, în sine incompatibilă cu cerința previzibilității, cu condiția ca sfera de aplicare a acestei marje și modul de exercitare a acesteia să fie indicate cu suficientă claritate, având în vedere scopul legitim al măsurii în cauză, pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva ingerințelor arbitrare (a se vedea *Magyar Kétfarkú Kutya Párt c. Ungariei* [GC], nr. 201/17, § 94, 20 ianuarie 2020, și cauzele citate în aceasta). Deși certitudinea este de dorit, ea poate atrage după sine o rigiditate excesivă, iar legea trebuie să poată ține pasul cu circumstanțele în schimbare. În consecință, multe legi sunt inevitabil formulate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi, iar interpretarea și aplicarea lor sunt chestiuni de practică (a se vedea *Lindon, Otchakovsky-Laurens și July c. Franței* [GC], nr. 21279/02 și 36448/02, § 41, CEDO 2007-IV; *Delfi AS*, citată mai sus, § 121; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy*, citată mai sus, § 143; și *Sanchez*, citată mai sus, § 125). Nivelul de precizie cerut legislației naționale – care nu poate prevedea fiecare eventualitate – depinde într-o măsură considerabilă de conținutul legii în cauză, de domeniul pe care aceasta este menită să îl acopere, precum și de numărul și statutul celor cărora li se adresează (a se vedea *NIT S.R.L.*, citată mai sus, § 160; *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy*, citată mai sus, § 144; și *Delfi AS*, citată mai sus, § 122).

121. O marjă de îndoială în legătură cu faptele la limita de aplicare a legii nu face, prin urmare, ca o dispoziție legală să fie în sine imprevizibilă în aplicarea sa. Nici simplul

fapt că o dispoziție poate fi interpretată în mai multe moduri nu înseamnă că aceasta nu îndeplinește cerința de „previzibilitate” în sensul Convenției. Rolul de judecată conferit instanțelor servește tocmai la disiparea unor astfel de îndoieli interpretative care rămân, ținând seama de schimbările din practica cotidiană (a se vedea *Gorzelik și alții c. Poloniei* [GC], nr. 44158/98, § 65, CEDO 2004-I; *Magyar Kétfarkú Kutya Párt*, citată mai sus, § 97; și *Sanchez*, citată mai sus, § 126).

122. Caracterul inedit al unei chestiuni juridice care nu a fost ridicată până în prezent, în special în raport cu deciziile anterioare, nu este în sine incompatibil cu cerințele accesibilității și previzibilității legii, cu condiția ca soluția adoptată să fie în concordanță cu una dintre interpretările posibile și rezonabil previzibile (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, § 127; a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Soros c. Franței*, nr. 50425/06, § 58, 6 octombrie 2011; *Huhtamäki c. Finlandei*, nr. 54468/09, § 51, 6 martie 2012; și *X și Y c. Franței*, nr. 48158/11, § 61, 1 septembrie 2016).

123. Competența Curții de a verifica respectarea dreptului intern este prin urmare limitată, întrucât interpretarea și aplicarea dreptului intern revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor (a se vedea, printre altele, *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy*, citată mai sus, § 144; *Kudrevičius și alții împotriva Lituaniei* [GC], nr. 37553/05, § 110, CEDO 2015; și *NIT S.R.L.*, citată mai sus, § 160). Cu excepția cazului în care interpretarea este arbitrară sau în mod evident nerezonabilă, rolul Curții se limitează la a stabili dacă efectele respectivei interpretări sunt compatibile cu Convenția (a se vedea *Radomilja și alții împotriva Croației* [GC], nr. 37685/10 și 22768/12, § 149, 20 martie 2018; *NIT S.R.L.*, citată mai sus, § 160; și *Centre for Democracy and the Rule of Law împotriva Ucrainei*, nr. 10090/16, § 108, 26 martie 2020). În orice caz, nu revine Curții sarcina de a se pronunța asupra caracterului adecvat al metodelor alese de legiuitorul unui stat pârât pentru a reglementa un anumit domeniu. Sarcina sa se limitează la a stabili dacă metodele adoptate și efectele pe care le implică sunt în conformitate cu Convenția (a se vedea *Gorzelik și alții*, citată mai sus, § 67; *Delfi AS*, citată mai sus, § 127; și *Sanchez*, citată mai sus, § 128).

124. Acestea fiind spuse, Curtea reiterează că, pentru ca dreptul intern să îndeplinească cerințele calitative, acesta trebuie să ofere o măsură de protecție juridică împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice în drepturile garantate de Convenție. În chestiuni care afectează drepturile fundamentale, ar fi contrar statului de drept, unul dintre principiile de bază ale unei societăți democratice consacrate în Convenție, ca legea să nu indice cu suficientă claritate sfera de aplicare a puterii acordate autorităților competente și modul de exercitare a acesteia (a se vedea *Navalnyy c. Rusiei* [GC], nr. 29580/12 și alte 4, § 115, 15 noiembrie 2018, și cauzele citate în aceasta).

125. Această cerință este deosebit de relevantă în cauzele care implică proceduri disciplinare inițiate împotriva judecătorilor, având în vedere locul proeminent pe care îl ocupă puterea judecătorească printre organele statului într-o societate democratică și importanța crescândă pe care astfel de societăți o acordă necesității de a proteja independența sistemului judiciar (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 165). În acest context, sistemul juridic în vigoare ar trebui să poată asigura aplicarea consecventă și uniformă a legii tuturor judecătorilor aflați în situații similare și, prin urmare, să garanteze respectarea

principiului certitudinii juridice, unul dintre aspectele fundamentale ale statului de drept (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Nejdet Şahin şi Perihan Şahin c. Turciei* [GC], nr. 13279/05, § 56, 20 octombrie 2011, şi *Parohia Greco-Catolică din Lupeni şi alţii c. României* [GC], nr. 76943/11, § 116, 29 noiembrie 2016). Curtea va reveni asupra acestei chestiuni mai jos (a se vedea paragraful 165 de mai jos), deoarece problema garanțiilor împotriva abuzului care se ridică din perspectiva legalității ingerinței se suprapune cu probleme similare analizate din perspectiva criteriului „necesității într-o societate democratică” prevăzut la articolul 10 § 2 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Gaspar c. Rusiei*, nr. 23038/15, § 41, 12 iunie 2018, precum și cauzele citate în aceasta, și *Eminağaoğlu*, citată mai sus, § 150).

(b) Aplicarea acestor principii în cauza de față

126. În primul rând, Curtea observă că sancțiunea disciplinară impusă reclamantului în urma anchetei disciplinare a avut un temei juridic, și anume articolele 99 (a) și 100 (b) din Legea nr. 303/2004 (a se vedea paragrafele 26 și 32 de mai sus), și că aceste dispoziții erau accesibile reclamantului. În plus, autoritățile judiciare naționale au stabilit, în contextul dreptului la libertatea de exprimare a judecătorilor și al obligației acestora de discreție, că a fost săvârșită abaterea disciplinară prevăzută la articolul 99 (a) din Legea nr. 303/2004.

127. Curtea constată că, potrivit reclamantului, dispozițiile articolului 99 (a) din Legea nr. 303/2004 nu îndeplineau cerința previzibilității nici în termeni generali, nici în ceea ce privește utilizarea rețelelor de socializare (a se vedea paragraful 85 de mai sus). Guvernul a adoptat o poziție contrară (a se vedea paragrafele 91-94 de mai sus).

128. Curtea constată că articolul 99 (a) din Legea nr. 303/2004 definea abaterile disciplinare ca fiind „orice comportament care aduce atingere onoarei, integrității profesionale sau imaginii sistemului judiciar, manifestat fie în exercitarea atribuțiilor profesionale, fie în afara acestora”. Prin urmare, Curtea trebuie să examineze dacă tipul de comportament care ar putea constitui o abatere disciplinară era previzibil.

129. Curtea constată că, din lectura dispoziției legale în cauză, reiese că legiuitorul a utilizat o formulare destul de generală pentru a defini tipul de comportament care constituie o abatere disciplinară. Articolul 99 (a) din Legea nr. 303/2004 nu preciza astfel în mod expres ce comportament era pasibil de sancțiuni și se preta, într-adevăr, la mai multe interpretări. În acest sens, Curtea reiterează că, în domeniul normelor disciplinare, a avut ocazia să sublinieze anterior că utilizarea unor termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi permite evitarea unei rigidități excesive și adaptarea la circumstanțe în schimbare (a se vedea *Oleksandr Volkov c. Ucrainei*, nr. 21722/11, §§ 175-78, CEDO 2013). În caz contrar, dispoziția în cauză ar putea să nu trateze problema relevantă în mod exhaustiv și va necesita revizuirea și actualizarea constantă în funcție de numeroasele circumstanțe noi care apar în practică (ibid., § 175; a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Kudrevičius și alții*, citat mai sus, § 109). În plus, în ceea ce privește normele privind conduita membrilor sistemului judiciar, ar trebui adoptată o abordare rezonabilă în evaluarea preciziei legale (a se vedea *Eminağaoğlu*, citată mai sus, § 130, și *Oleksandr Volkov*, citată mai sus, § 178).

130. Curtea observă că, într-o hotărâre pronunțată după evenimentele din prezenta cauză și referitoare la o excepție de neconstituționalitate privind lipsa de previzibilitate

a dispozițiilor articolului 99 (a) din Legea nr. 303/2004, Curtea Constituțională a confirmat că legiuitorul a ales să nu enumere toate situațiile care ar putea constitui abateri disciplinare, conferind astfel acestei norme un caracter abstract. De asemenea, a constatat că revine autorităților judiciare naționale sarcina de a aplica norma de la caz la caz și, astfel, de a identifica situațiile specifice care ar putea constitui abateri disciplinare (a se vedea paragraful 49 de mai sus). Curtea reiterează că nu îi revine sarcina de a se pronunța asupra caracterului adecvat al metodelor alese de legiuitorul unui stat pârât pentru a reglementa un anumit domeniu (a se vedea paragraful 123 de mai sus; a se vedea, de asemenea, *Kövesi c. României*, nr. 3594/19, § 192, 5 mai 2020). În plus, așa cum s-a menționat anterior, cerința previzibilității nu exclude ca legea să fie lăsată parțial la latitudinea interpretării instanțelor (a se vedea paragraful 123 de mai sus; a se vedea, de asemenea, de exemplu, *Kudrevičius și alții*, citată mai sus, § 110). Curtea trebuie, prin urmare, să verifice dacă, în cazul de față, textul dispoziției legale în cauză, interpretat în lumina jurisprudenței interpretative aferente, îndeplinea cerința previzibilității legii în ceea ce privește efectele sale (a se vedea *Oleksandr Volkov*, citată mai sus, § 179; a se vedea, de asemenea, similar, *Sanchez*, citată mai sus, §§ 134 și 137).

131. În acest sens, reiese din exemplele de cauze anterioare invocate de părți – dintre care unele au fost soluționate înainte ca reclamantul să comită faptele în cauză (a se vedea paragrafele 50-56 de mai sus) – că autoritățile judiciare naționale, în cadrul procedurilor disciplinare pe care le-au instrumentat, au avut ocazia să evalueze dacă diverse tipuri de comportament ale judecătorilor și procurorilor erau compatibile cu dispozițiile articolului 99 (a) din Legea nr. 303/2004. Acestea au susținut în mod constant că dreptul la libertatea de exprimare a judecătorilor trebuia examinat în lumina obligației lor de discreție și au evaluat dacă comportamentul reclamat era de natură să afecteze imaginea sistemului judiciar și să submineze încrederea publicului în instanțe (a se vedea paragrafele 51 și 55 de mai sus). Jurisprudența în cauză arată de asemenea că, pentru a stabili dacă a fost comisă o abatere disciplinară, autoritățile competente au analizat conținutul declarațiilor judecătorului sau procurorului și contextul în care au fost făcute, pentru a determina dacă acestea se refereau la funcționarea sistemului de justiție sau erau remarci de altă natură (a se vedea paragrafele 52, 53, 55 și 56 de mai sus). De asemenea, acestea au luat în considerare tonul utilizat, indicând că expresiile „scandaloase” sau „grosolane, obscene sau jignitoare” ar putea submina integritatea și conduita discretă cerute judecătorilor și procurorilor (a se vedea paragrafele 51 și 52 de mai sus). În cele din urmă, autoritățile judiciare naționale au constatat că platformele de socializare constituiau un „spațiu public” și au reiterat obligația judecătorilor și procurorilor de a nu publica comentarii sau expresii vulgare, obscene sau jignitoare cu privire la persoane identificate sau identificabile (a se vedea paragraful 52 de mai sus).

132. În lumina acestei jurisprudențe naționale, este de remarcat faptul că instanțele naționale au identificat o serie de criterii care au fost utilizate în mod consecvent de către autoritățile disciplinare, și apoi de către instanțe, pentru a stabili dacă a fost comisă o abatere disciplinară, astfel cum este definită la articolul 99 (a) din Legea nr. 303/2004, în cazurile în care judecătorii sau procurorii au făcut remarci pe rețelele de socializare sau în alte locuri. În cazul de față, autoritățile judiciare naționale competente să examineze

sanctiunea disciplinară a reclamantului au interpretat, în plus, dispoziția în cauză într-o manieră care este în concordanță cu practica instanțelor naționale în litigii similare. Curtea Supremă a examinat dreptul reclamantului la libertatea de exprimare în lumina obligației sale de discreție în calitate de judecător și a analizat, în circumstanțele specifice ale cauzei, conținutul și forma mesajelor sale, precum și modul în care acestea fuseseră difuzate publicului larg. De asemenea, trebuie menționat că Înalta Curte a precizat că era imposibil să se enumere în legislație toate comportamentele care ar putea constitui o încălcare a obligației de discreție (a se vedea paragraful 67 din hotărârea Înaltei Curți, citată la paragraful 33 de mai sus, și paragraful 40 de mai sus), această constatare fiind în concordanță cu decizia Curții Constituționale din 21 mai 2019 (a se vedea punctul 49 de mai sus).

133. În plus, și indiferent de volumul jurisprudenței naționale disponibile la momentul respectiv, Curtea constată că reclamantul avea o experiență de mulți ani în cadrul sistemului judiciar și participase la numeroase alte activități legate de exercitarea atribuțiilor sale judiciare (a se vedea paragraful 14 de mai sus). Prin urmare, acesta era un expert în domeniul dreptului și era capabil să acționeze cu prudență, acordând o atenție deosebită verificării interpretării date termenilor în cauză, pentru a evalua riscurile pe care comportamentul său le-ar putea implica în exercitarea profesiei sale (a se vedea *Brisco c. României*, nr. 26238/10, § 94, 11 decembrie 2018, și *Panioglu*, citată mai sus, § 106). Având în vedere indicațiile disponibile în sistemul juridic român (a se vedea paragraful 131 de mai sus), Curtea consideră că reclamantul ar fi putut prevedea riscurile potențiale și și-ar fi putut adapta comportamentul pentru a împiedica materializarea acestora (a se vedea *Kudrevičius și alții*, citată mai sus, § 114, și *Tête c. Franței*, nr. 59636/16, § 52, 26 martie 2020).

134. În sfârșit, în ceea ce privește argumentul reclamantului potrivit căruia nu exista o distincție clară între standardele etice, pe de o parte, și normele disciplinare aplicabile în speță, pe de altă parte (a se vedea paragraful 85 de mai sus), Curtea afirmă că este important ca autoritățile naționale să definească în mod clar care sunt dispozițiile legale care reglementează răspunderea disciplinară a judecătorilor și a procurorilor și, în acest sens, să precizeze sfera de aplicare a oricăror acte care ar putea constitui abateri disciplinare. În conformitate cu CCJE, ale cărui recomandări din Avizul nr. 27 (2024) adresat Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei subliniază, de asemenea, că legea ar trebui să definească în mod expres și, pe cât posibil, în termeni specifici, motivele pe baza cărora pot fi inițiate proceduri disciplinare împotriva judecătorilor, Curtea consideră că standardele etice ar trebui să fie clar diferențiate de normele care reglementează abaterile disciplinare. În cazul în care aceste două tipuri de norme converg în ceea ce privește comportamentul extrajudiciar care ar putea compromite încrederea publicului în justiție, ar trebui să existe un criteriu de prag pentru a delimita abaterile care ar putea justifica sancțiuni disciplinare de alte forme de comportament necorespunzător (a se vedea paragraful 65 de mai sus).

135. În cazul de față, așa cum a explicat și Înalta Curte (a se vedea paragraful 32 de mai sus), un astfel de criteriu a fost luat în considerare de către organismul disciplinar pentru a delimita comportamentul care contravine Codului de etică de comportamentul

care constituie o abatere disciplinară. Faptul că intenția legiuitorului național a fost de a face distincția între cele două tipuri de răspundere reiese, de asemenea, din decizia acestuia de a defini abaterile disciplinare într-o lege (a se vedea paragraful 43 de mai sus), în timp ce procedura privind încălcarea Codului deontologic a fost stabilită prin reguli reglementate de legislația secundară (a se vedea paragraful 45 de mai sus). Trebuie remarcat, de asemenea, că dispoziții procedurale distincte erau – și continuă să fie – aplicabile dacă comportamentul unui judecător a fost considerat o încălcare a Codului deontologic sau o abatere disciplinară (a se vedea paragraful 48 de mai sus). În sfârșit, Curtea acordă importanță indicației Înaltei Curți potrivit căreia, în cazul reclamantului, autoritatea disciplinară a considerat oportună continuarea procedurii privind abaterea disciplinară (a se vedea paragraful 32 *in fine* de mai sus), făcând astfel distincția între abaterea disciplinară prevăzută la articolul 99 (a) din Legea nr. 303/2004 și procedura privind nerespectarea Codului deontologic.

136. În ceea ce privește afirmația reclamantului potrivit căreia sfera de aplicare a obligației de discreție nu a fost clar definită (a se vedea paragraful 85 *in fine* de mai sus), Curtea consideră că, prin acest argument, reclamantul critică caracterul vag al limitelor impuse dreptului său la libertatea de exprimare, având în vedere obligația sa concurentă de discreție în calitate de judecător. În opinia Curții, această chestiune, la fel ca și necesitatea de a stabili dacă reclamantului i s-au acordat garanții adecvate împotriva arbitrarului în cadrul procedurii disciplinare împotriva sa, este strâns legată de întrebarea dacă ingerința a fost necesară într-o societate democratică în circumstanțele prezentei cauze și în lumina scopului sau scopurilor legitime urmărite (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Kövesi*, citată mai sus, § 194).

137. Având în vedere toate considerentele de mai sus, Curtea constată că dispozițiile care au servit drept temei juridic pentru ingerința în cauză au fost formulate cu suficientă precizie, în sensul articolului 10 din Convenție, pentru a-i permite reclamantului, care era judecător, să-și reglementeze conduita în circumstanțele prezentei cauze.

3. *Dacă ingerința a urmărit un scop legitim*

138. Curtea a subliniat în numeroase rânduri rolul special pe care îl joacă în societate sistemul judiciar care, în calitate de garant al justiției, o valoare fundamentală într-un stat de drept, trebuie să se bucure de încrederea publicului pentru ca judecătorii să își poată îndeplini cu succes atribuțiile (a se vedea, printre altele, *Baka*, citată mai sus, § 164, și *Guðmundur Andri Ástráðsson c. Islandei* [GC], nr. 26374/18, § 283, 1 decembrie 2020). Având în vedere importanța principiilor subsidiarității și responsabilității partajate, afirmate acum în preambulul Convenției, sistemul Convenției nu poate funcționa corespunzător fără judecători naționali independenți și imparțiali (a se vedea *Grzeða c. Poloniei* [GC], nr. 43572/18, § 324, 15 martie 2022). În contextul prezentei cauze, Curtea consideră important să sublinieze că imparțialitatea și independența sistemului judiciar, care sunt incluse în garanțiile prevăzute la articolul 6 § 1, constituie condiții prealabile pentru statul de drept (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Guðmundur Andri Ástráðsson*, citată mai sus, § 239), unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, inerent tuturor articolelor Convenției (a se vedea, printre multe altele, *Iatridis c. Grecia* [GC], nr. 31107/96, § 58, CEDO 1999-II; *Baka*, citată mai sus, § 117; și *Grzeða*, citată

mai sus, § 339).

139. În același timp, articolul 10 § 2 din Convenție prevede în mod expres că menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar este un scop legitim care justifică anumite restricții asupra dreptului la libertatea de exprimare (a se vedea paragraful 79 de mai sus). Pe această bază, Curtea a recunoscut că se poate aștepta de la funcționarii publici care activează în cadrul sistemului judiciar să dea dovadă de reținere în exercitarea libertății lor de exprimare în toate cazurile în care autoritatea și imparțialitatea sistemului judiciar ar putea fi puse sub semnul întrebării (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 164). Mai mult, o abordare similară este adoptată în toate documentele internaționale relevante (a se vedea paragrafele 60-69 de mai sus), inclusiv în Ghidul neobligatoriu privind utilizarea rețelelor sociale de către judecători elaborat de Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (a se vedea paragrafele 15 și 16 din acest ghid, citate la paragraful 70 de mai sus).

140. În aceste circumstanțe, Curtea subliniază că este extrem de important ca sistemele de justiție naționale să funcționeze corespunzător, astfel încât, la rândul său, sistemul Convenției să poată funcționa corespunzător. Curtea consideră că datoria de discreție care revine judecătorilor – menită să protejeze încrederea publicului în sistemul judiciar – face parte din „îndatoririle și responsabilitățile” necesare pentru menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar, în sensul articolului 10 § 2 din Convenție.

141. Având în vedere motivele invocate de autoritățile naționale, Curtea observă că sancțiunea aplicată reclamantului pentru publicarea celor două mesaje în cauză pe pagina sa de Facebook (a se vedea paragrafele 28 și 34 de mai sus) a fost o reacție la încălcarea de către acesta a obligației de discreție inerente funcției de judecător (a se vedea paragraful 67 din hotărârea Înaltei Curți, citat la paragraful 33 de mai sus). Având în vedere importanța bunei funcționări a sistemului judiciar național (a se vedea paragrafele 138 și 140 de mai sus), Curtea consideră că nu există nicio îndoială că măsura disciplinară a urmărit un scop legitim, și anume menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar prevăzută la articolul 10 § 2 din Convenție.

4. *Dacă ingerința a fost necesară într-o societate democratică*

(a) Principii generale

(i) Dreptul la libertatea de exprimare în general

142. Principiile fundamentale privind necesitatea, într-o societate democratică, a unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare sunt bine stabilite în jurisprudența Curții. Acestea au fost rezumate după cum urmează în cauze precum *Handyside c. Regatul Unit* (7 decembrie 1976, Seria A nr. 24), *Morice c. Franței* ([GC], nr. 29369/10, § 124, CEDO 2015), *Delfi AS* (citată mai sus, §§ 131-39) și *Perinçek c. Elveției* ([GC], nr. 27510/08, §§ 196 și 197, CEDO 2015 (extrase) și cauzele citate în aceasta):

„(i) Libertatea de exprimare constituie unul dintre fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una dintre condițiile de bază pentru progresul acesteia și pentru împlinirea personală a fiecărui individ. Sub rezerva alineatului (2) al articolului 10, aceasta se aplică nu numai „informațiilor” sau „ideilor” care sunt primite favorabil sau considerate inofensive sau indiferente, ci și celor care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele

pluralismului, toleranței și deschiderii, fără de care nu există o „societate democratică”. Așa cum se prevede la articolul 10, această libertate face obiectul unor excepții, care ... trebuie însă interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restricții trebuie stabilită în mod convingător ...

(ii) Adjectivul „necesar”, în sensul articolului 10 § 2, implică existența unei „necesități sociale imperioase”. În general, „necesitatea” unei ingerințe în exercitarea libertății de exprimare trebuie stabilită în mod convingător. Desigur, revine în primul rând autorităților naționale să aprecieze dacă există o astfel de necesitate care să justifice ingerința respectivă și, în acest scop, acestea beneficiază de o anumită marjă de apreciere. Cu toate acestea, marja de apreciere merge mână în mână cu supravegherea europeană, care vizează atât legea, cât și deciziile care o aplică.

(iii) În exercitarea competenței sale de control, Curtea trebuie să examineze ingerința în lumina ansamblului cauzei, inclusiv a conținutului declarațiilor contestate și a contextului în care acestea au fost făcute. În special, Curtea trebuie să stabilească dacă ingerința în cauză a fost „proporțională cu scopurile legitime urmărite” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica au fost „relevante și suficiente”. În acest sens, Curtea trebuie să se asigure că aceste autorități au aplicat standarde conforme cu principiile consacrate la articolul 10 și că, în plus, s-au bazat pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante ...”

(ii) Libertatea de exprimare pe internet și pe rețelele de socializare

143. În ceea ce privește internetul și rețelele sociale, Curtea face referire la următoarele principii generale, care au fost rezumate în hotărârea *Sanchez* (citată mai sus, §§ 158-66).

„158. Internetul a devenit unul dintre principalele mijloace prin care persoanele își exercită dreptul la libertatea de exprimare. Acesta oferă instrumente esențiale pentru participarea la activități și discuții privind chestiuni politice și de interes general (a se vedea *Vladimir Kharitonov c. Rusiei*, nr. 10795/14, § 33, 23 iunie 2020, și *Melike c. Turciei*, nr. 35786/19, § 44, 15 iunie 2021).

159. Posibilitatea activității de exprimare generate de utilizatori pe internet oferă o platformă fără precedent pentru exercitarea libertății de exprimare (a se vedea *Delfi AS*, citată mai sus, § 110; *Times Newspapers Ltd. C. Regatului Unit (nr. 1 și 2)*, nr. 3002/03 și 23676/03, § 27, CEDO 2009; și *Ahmet Yildirim c. Turciei*, nr. 3111/10, § 48, CEDO 2012). Având în vedere rolul important pe care îl joacă internetul în îmbunătățirea accesului publicului la știri și în facilitarea, în general, a difuzării informațiilor (a se vedea *Delfi AS*, citată mai sus, § 133), funcția bloggerilor și a utilizatorilor populari ai rețelelor sociale poate fi asimilată celei de „câine de pază” în ceea ce privește protecția acordată de articolul 10 (a se vedea *Magyar Helsinki Bizottság c. Ungariei* [GC], nr. 18030/11, § 168, 8 noiembrie 2016).

160. După cum a observat Curtea anterior, internetul a favorizat „apariția jurnalismului cetățenesc”, întrucât conținutul politic ignorat de mass-media tradițională este adesea difuzat prin intermediul site-urilor web către un număr mare de utilizatori, care pot apoi să vizualizeze, să distribuie și să comenteze informațiile respective (a se vedea *Cengiz și alții c. Turciei*, nr. 48226/10 și 14027/11, § 52, CEDO 2015 (extrase)). În general, utilizarea noilor tehnologii, în special în domeniul politic, este acum o practică obișnuită, fie că este vorba de internet sau de o aplicație mobilă „creată de [un partid politic] pentru ca alegătorii să-și exprime opiniile

politice”, „dar și pentru a transmite un mesaj politic”; cu alte cuvinte, o aplicație mobilă poate deveni un instrument „care permite [alegătorilor] să-și exercite dreptul la libertatea de exprimare” (a se vedea *Magyar Kétfarkú Kutya Párt*, citată mai sus, §§ 88-89).

161. Cu toate acestea, beneficiile acestui instrument de informare, o rețea electronică care deservește miliarde de utilizatori la nivel mondial (a se vedea *Comitetul de redacție al Pravoye Delo și Shtekel c. Ucrainei*, nr. 33014/05, § 63, CEDO 2011 (extrase)), comportă un anumit număr de riscuri: internetul este un instrument de informare și comunicare foarte diferit de presa scrisă, în special în ceea ce privește capacitatea de stocare și transmitere a informațiilor, iar riscul de prejudiciu pe care îl prezintă conținutul și comunicările de pe internet pentru exercitarea și beneficierea de drepturile și libertățile omului, în special dreptul la respectarea vieții private, este cu siguranță mai mare decât cel prezentat de presă (a se vedea *Bonnet*, citată mai sus, § 43; *Société éditrice de Mediapart și alții c. Franței*, nr. 281/15 și 34445/15, § 88, 14 ianuarie 2021; *M.L. și W.W. c. Germaniei*, nr. 60798/10 și 65599/10, § 91, 28 iunie 2018; *Cicad c. Elveției*, nr. 17676/09, § 59, 7 iunie 2016; și *Redacția Pravoye Delo și Shtekel*, citată mai sus, § 63).

162. Discursurile defăimătoare și alte tipuri de discursuri în mod evident ilegale, inclusiv discursurile de incitare la ură și la violență, pot fi diseminate ca niciodată până acum, la nivel mondial, în câteva secunde, și rămân uneori disponibile online pentru perioade îndelungate (a se vedea *Savva Terentyev c. Rusiei*, nr. 10692/09, § 79, 28 august 2018, și *Savcı Çengel c. Turciei* (dec.), nr. 30697/19, § 35, 18 mai 2021).”

(iii) Libertatea de exprimare a judecătorilor

144. Principiile generale privind libertatea de exprimare a judecătorilor au fost enunțate în hotărârea *Baka* (citată mai sus, §§ 162-67), după cum urmează.

„162. Deși Curtea a admis că este legitim ca un stat să impună funcționarilor publici, având în vedere statutul acestora, o obligație de discreție, funcționarii publici sunt persoane fizice și, ca atare, beneficiază de protecția articolului 10 din Convenție (a se vedea *Vogt*, citată mai sus, § 53, și *Guja*, citată mai sus, § 70). Prin urmare, revine Curții, ținând seama de circumstanțele fiecărui caz, să stabilească dacă s-a realizat un echilibru corect între dreptul fundamental al individului la libertatea de exprimare și interesul legitim al unui stat democratic de a se asigura că administrația publică promovează în mod corespunzător scopurile enumerate la articolul 10 § 2. În cadrul acestei analize, Curtea va ține seama de faptul că, ori de câte ori este în cauză dreptul la libertatea de exprimare al unui funcționar public, „îndatoririle și responsabilitățile” menționate la articolul 10 § 2 capătă o semnificație specială, ceea ce justifică lăsarea la dispoziția autorităților naționale a unei anumite marje de apreciere în stabilirea proporționalității ingerinței contestate cu scopul menționat mai sus (a se vedea *Vogt*, citată mai sus, § 53, și *Albayrak c. Turciei*, nr. 38406/97, § 41, 31 ianuarie 2008).

163. Având în vedere locul de frunte pe care îl ocupă puterea judecătorească printre organele statului într-o societate democratică, Curtea reiterează faptul că această abordare se aplică și în cazul restricțiilor aduse libertății de exprimare a unui judecător în legătură cu exercitarea funcțiilor sale, chiar dacă puterea judecătorească nu face parte din administrația publică obișnuită (a se vedea *Albayrak*, citată mai sus, § 42, și *Pitkevich*, citată mai sus).

164. Curtea a recunoscut că se poate aștepta ca funcționarii publici care activează în cadrul

sistemului judiciar să dea dovadă de reținere în exercitarea libertății lor de exprimare în toate cazurile în care autoritatea și imparțialitatea sistemului judiciar ar putea fi puse sub semnul întrebării (a se vedea *Wille*, citată mai sus, § 64; *Kayasu*, citată mai sus, § 92; *Kudeshkina*, citată mai sus, § 86; și *Di Giovanni*, citată mai sus, § 71). Chiar și difuzarea informațiilor corecte trebuie să se facă cu moderație și decență (a se vedea *Kudeshkina*, citată mai sus, § 93). Curtea a subliniat în numeroase rânduri rolul special al sistemului judiciar în societate, care, în calitate de garant al justiției, o valoare fundamentală într-un stat de drept, trebuie să se bucure de încrederea publicului pentru a-și îndeplini cu succes atribuțiile (ibid., § 86, și *Morice*, citată mai sus, § 128). Din acest motiv, autoritățile judiciare, în ceea ce privește exercitarea funcției lor de judecată, sunt obligate să dea dovadă de o discreție maximă în privința cauzelor pe care le soluționează, pentru a-și păstra imaginea de judecători imparțiali (a se vedea *Olujić*, citată mai sus, § 59).

165. În același timp, Curtea a subliniat, de asemenea, că, având în vedere în special importanța crescândă acordată separării puterilor și importanța protejării independenței sistemului judiciar, orice ingerință în libertatea de exprimare a unui judecător aflat într-o poziție precum cea a reclamantului necesită o examinare atentă din partea Curții (a se vedea *Harabin* (dec.) 2004, citată mai sus; a se vedea, de asemenea, *Wille*, citată mai sus, § 64). În plus, chestiunile privind funcționarea sistemului judiciar țin de interesul public, dezbaterile acestora beneficiind, în general, de un grad ridicat de protecție în temeiul articolului 10 (a se vedea *Kudeshkina*, § 86, și *Morice*, § 128, ambele citate mai sus). Chiar dacă o chestiune supusă dezbaterii are implicații politice, acest lucru nu este în sine suficient pentru a împiedica un judecător să facă o declarație cu privire la aceasta (a se vedea *Wille*, citată mai sus, § 67). Chestiunile legate de separarea puterilor pot implica aspecte foarte importante într-o societate democratică, despre care publicul are un interes legitim să fie informat și care intră în sfera dezbaterii politice (a se vedea *Guja*, citată mai sus, § 88).

166. În contextul articolului 10 din Convenție, Curtea trebuie să țină seama de circumstanțele și de contextul general în care au fost făcute declarațiile în cauză (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Morice*, § 162). Ea trebuie să analizeze ingerința contestată în lumina cauzei în ansamblu (a se vedea *Wille*, § 63, și *Albayrak*, § 40, ambele citate mai sus), acordând o importanță deosebită funcției deținute de reclamant, declarațiilor sale și contextului în care au fost făcute.

167. În sfârșit, Curtea reiterează „efectul de intimidare” pe care teama de sancțiuni îl are asupra exercitării libertății de exprimare, în special asupra altor judecători care doresc să participe la dezbaterile publice privind aspecte legate de administrarea justiției și de sistemul judiciar (a se vedea *Kudeshkina*, citată mai sus, §§ 99-100). Acest efect, care are un impact negativ asupra societății în ansamblu, constituie, de asemenea, un factor care privește proporționalitatea sancțiunii sau a măsurii punitive aplicate (ibid., § 99).”

(b) Caracteristicile prezentei cauze și abordarea care trebuie adoptată de Curte

145. Curtea observă, încă de la început, că această cauză se deosebește de anumite cauze anterioare care au vizat, de asemenea, libertatea de exprimare a judecătorilor sau a procurorilor. Așa cum a subliniat reclamantul în observațiile sale, i s-a aplicat o sancțiune pentru că și-a exprimat o opinie personală pe pagina sa de Facebook, care era accesibilă publicului larg și pe care avea câteva mii de urmăritori. În ceea ce privește

primul său mesaj, publicat la 9 ianuarie 2019, reclamantul își exprima, de asemenea, o opinie personală cu privire la o chestiune de interes public care nu era direct legată de funcționarea sistemului judiciar. Prezenta cauză trebuie, prin urmare, să fie distinsă de alte cauze privind judecătorii și procurorii care și-au exprimat public opiniile în calitatea lor de președinți de instanțe, procurori șefi, reprezentanți ai asociațiilor profesionale sau membri ai consiliilor judiciare (a se vedea, de exemplu, *Baka*, citată mai sus, §§ 168 și 171; *Brisic*, citată mai sus, §§ 104 și 105; *Kövesi*, citată mai sus, §§ 205, 207, 209 și 210; *Eminağaoğlu*, citată mai sus, §§ 133-51; *Miroslava Todorova c. Bulgariei*, nr. 40072/13, §§ 174-78, 19 octombrie 2021; și *Žurek*, citată mai sus, §§ 221, 222 și 224). De asemenea, trebuie făcută distincția față de cazurile privind sancțiunile impuse judecătorilor și procurorilor pentru remarci publice făcute sau poziții adoptate în afara forumurilor de socializare accesibile publicului (a se vedea, printre altele, *Wille c. Liechtenstein* [GC], nr. 28396/95, §§ 61-70, CEDO 1999-VII; *Kayasu c. Turciei*, nr. 64119/00 și 76292/01, §§ 100-07, 13 noiembrie 2008; *Kudeshkina c. Rusiei*, nr. 29492/05, §§ 93-100, 26 februarie 2009; *Goryaynova c. Ucrainei*, nr. 41752/09, §§ 60-67, 8 octombrie 2020; *Guz c. Poloniei*, nr. 965/12, §§ 89-98, 15 octombrie 2020; *Kozan c. Turciei*, nr. 16695/19, §§ 59-70, 1 martie 2022; *M.D. și alții c. Spaniei*, nr. 36584/17, §§ 83-91, 28 iunie 2022; *Di Giovanni c. Italiei*, nr. 51160/06, §§ 75-86, 9 iulie 2013; *Panioglu*, citat mai sus; *Simić c. Bosniei și Herțegovinei* (dec.), nr. 75255/10, 15 noiembrie 2016; și *Poyraz c. Turciei*, nr. 15966/06, 7 decembrie 2010).

146. Curtea, care acordă importanță stabilității și previzibilității jurisprudenței sale în ceea ce privește certitudinea juridică, a aplicat în mod consecvent criteriile care îi permit să evalueze în ce măsură judecătorii și procurorii din cauzele citate în paragraful precedent se bucură de protecția articolului 10 din Convenție. Caracteristicile specifice ale prezentei cauze oferă însă Marii Camere ocazia de a confirma și consolida principiile stabilite în jurisprudența sa cu privire la libertatea de exprimare a judecătorilor și procurorilor pe internet. În același timp, Marea Cameră va putea oferi anumite clarificări și va putea defini un set de criterii care să țină seama de limitele impuse acestei libertăți de obligația de discreție inerentă funcției lor.

147. Criteriile în cauză se vor aplica diverselor manifestări ale libertății de exprimare a judecătorilor și procurorilor care pot fi regăsite pe internet și pe rețelele de socializare, precum postările de pe Facebook și interacțiunile cu postările altor utilizatori ai rețelelor de socializare, inclusiv comentariile, fotografiile, videoclipurile și chiar simplele „likes”. Acestea au rolul de a ghida instanțele naționale în stabilirea unui echilibru între drepturile și interesele concurente aflate în joc. Curtea subliniază că acest exercițiu de echilibrare trebuie să implice punerea în balanță a dreptului la libertatea de exprimare a judecătorilor și procurorilor, care le este garantat ca oricărei alte persoane în temeiul articolului 10 § 1 din Convenție, cu datoria de discreție, o valoare socială ce rezultă din obligația etică a judecătorilor și procurorilor de a proteja încrederea publicului în sistemul de justiție și care face astfel parte din „îndatoririle și responsabilitățile” menționate la articolul 10 § 2 din Convenție.

148. Având în vedere interdependența acestora, proporționalitatea oricărei ingerințe în dreptul la libertatea de exprimare a unui judecător sau procuror pe internet sau pe

rețelele de socializare ar trebui evaluată numai după efectuarea unei analize globale a tuturor acestor criterii.

(c) Criterii care trebuie aplicate în evaluarea drepturilor și intereselor concurente

149. Ca o considerație preliminară, Curtea subliniază că nu există niciun motiv pentru a stabili o ierarhie între diversele criterii prezentate mai jos sau pentru a stabili o ordine de examinare a acestora. Anumite criterii pot avea o relevanță mai mare sau mai mică în funcție de circumstanțele specifice ale cauzei (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Satakunnan Markkinapörssi Oy și Satamedia Oy*, citată mai sus, § 166).

(i) *Conținutul și forma remarcilor sau a altor manifestări ale libertății de exprimare ale judecătorilor și procurorilor pe rețelele de socializare*

150. În primul rând, Curtea observă că remarcile judecătorilor și procurorilor cu privire la chestiuni de interes public beneficiază, în general, de un grad ridicat de protecție în temeiul articolului 10 din Convenție (a se vedea, de exemplu, *Kudeshkina*, citată mai sus, §§ 86-95; *Guz*, citată mai sus, §§ 90-93; și *Kozan*, citată mai sus, §§ 62, 63 și 65). Același lucru nu este valabil pentru afirmațiile factive și opiniile personale care nu se referă la astfel de chestiuni și care ar putea, în plus, să aducă atingere altor interese publice sau private (a se vedea, de exemplu, *Poyraz*, citată mai sus, §§ 67 și 75-77; *Simić*, citată mai sus, §§ 35 și 36; și *Di Giovanni*, citată mai sus, § 81).

151. Chestiunile legate de funcționarea sistemului judiciar și de reformele judiciare sunt, fără îndoială, de interes public. Acestea nu sunt, însă, singurele chestiuni în legătură cu care judecătorii ar putea să-și exercite în mod legitim libertatea de exprimare în temeiul articolului 10 din Convenție, întrucât izolarea lor de comunitatea în care trăiesc nu este nici posibilă, nici benefică (a se vedea extrasul din Comentariul la Principiile de la Bangalore referitor la Principiul 1.2, citat la paragraful 69 de mai sus).

152. În cazul în care democrația sau statul de drept sunt grav amenințate, de exemplu, judecătorii pot lua atitudine în apărarea independenței judiciare, a ordinii constituționale și a restabilirii democrației, atât la nivel național, cât și internațional. O astfel de libertate include posibilitatea ca aceștia – atunci când contextul istoric, politic sau juridic al unei dezbateri cu implicații politice importante o justifică – să-și exprime opinii specifice cu privire la chestiuni despre care publicul larg are un interes legitim să fie informat (a se vedea paragrafele 61, 64 și 68 de mai sus).

153. Cu toate acestea, adoptarea unor astfel de poziții poate pune în pericol imparțialitatea lor și, uneori, chiar independența lor. Prin urmare, trebuie găsit un echilibru rezonabil între gradul în care judecătorii se pot implica în societate și necesitatea ca aceștia să fie și să fie percepuți ca fiind independenți și imparțiali în îndeplinirea atribuțiilor lor. Întrebarea care ar trebui, prin urmare, să fie pusă întotdeauna este dacă, în contextul social specific și în ochii unui observator rezonabil și informat, judecătorul s-a angajat într-o activitate care ar putea compromite în mod obiectiv independența sau imparțialitatea sa (a se vedea, de asemenea, paragrafele 61-66 și 69 de mai sus).

154. Deși judecătorii se bucură de dreptul recunoscut de a se exprima pentru a proteja principiile fundamentale ale statului de drept, acest drept merge mână în mână cu datoria de discreție, care este la fel de necesară pentru menținerea autorității și imparțialității

sistemului judiciar. În acest sens, chiar și aparențele pot avea o anumită importanță; cu alte cuvinte, „dreptatea nu trebuie doar să se facă, ci trebuie să se și vadă că se face”. Miza este încrederea pe care instanțele dintr-o societate democratică trebuie să o inspire în rândul publicului (a se vedea *Denisov c. Ucrainei* [GC], nr. 76639/11, § 62, 25 septembrie 2018, și *Ramos Nunes de Carvalho e Sá c. Portugaliei* [GC], nr. 55391/13 și alte 2, § 149, 6 noiembrie 2018). Curtea subliniază din nou că este de o importanță fundamentală ca sistemele de justiție naționale să funcționeze corespunzător – ceea ce necesită protejarea independenței și imparțialității instanțelor în temeiul articolului 6 § 1 din Convenție – astfel încât, la rândul său, sistemul Convenției să poată funcționa corespunzător.

155. În ceea ce privește forma pe care judecătorii și procurorii o conferă observațiilor lor în exercitarea libertății de exprimare pe rețelele de socializare, nu există nicio derogare de la obligațiile care decurg din datoria lor de discreție. Instrumentele adoptate de Consiliul Europei, alături de celelalte documente internaționale citate mai sus, în special Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (a se vedea paragrafele 61-65 și 69 de mai sus) și Ghidul neobligatoriu privind utilizarea rețelelor sociale de către judecători (a se vedea paragraful 70 de mai sus), subliniază faptul că judecătorii și procurorii au datoria, în temeiul articolului 10 § 2 din Convenție, de a fi circumspecți și prudenți în ton și limbaj și de a lua în considerare, în ceea ce privește fiecare postare pe rețelele sociale sau altă interacțiune cu utilizatorii pe astfel de platforme, care ar putea fi consecințele acesteia pentru demnitatea judiciară. Aceeași obligație se aplică judecătorilor Curții înșiși, astfel cum se prevede în Rezoluția privind etica judiciară (a se vedea paragraful 66 de mai sus).

156. În opinia Curții, este esențial ca judecătorii să utilizeze un limbaj clar în exercitarea libertății lor de exprimare. O astfel de claritate ar trebui să permită excluderea interpretărilor multiple care ar putea submina încrederea publicului în sistemul de justiție.

(ii) *Contextul remarcilor contestate și calitatea în care au fost făcute*

157. Instanțele naționale trebuie să examineze remarcile contestate în lumina cazului în ansamblu, acordând o atenție specială contextului în care au fost făcute și funcției deținute de judecătorul sau procurorul care le-a făcut (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 166).

158. Contextul istoric are o importanță deosebită în evaluarea drepturilor și intereselor concurente. Curtea însăși a acordat importanță unui astfel de context atunci când a analizat dacă a existat o necesitate socială imperioasă în ingerința asupra dreptului la libertatea de exprimare prevăzut la articolul 10 din Convenție (a se vedea *Perinçek*, citată mai sus, § 242, și cauzele citate în aceasta). În opinia sa, trecerea timpului este o circumstanță capabilă să extindă sfera libertății de exprimare de care se bucură participanții la o dezbatere (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Chauvy și alții c. Franței*, nr. 64915/01, § 69, CEDO 2004-VI; *Orban și alții c. Franței*, nr. 20985/05, § 52, 15 ianuarie 2009; și *Dink c. Turciei*, nr. 2668/07 și alte 4, § 135, 14 septembrie 2010).

159. Jurisprudența Curții, în forma sa actuală, recunoaște că judecătorii și procurorii care dețin anumite funcții în sistemul judiciar (cum ar fi de președinte al unei instanțe, procuror șef, purtător de cuvânt al unei instanțe, reprezentant al unei asociații profesionale sau membru al unui consiliu judiciar) beneficiază de o protecție sporită a libertății lor de exprimare, întrucât declarațiile lor publice sunt foarte adesea motivate de dorința

de a apăra sistemul judiciar (a se vedea paragraful 145 de mai sus). Calitatea în care un judecător sau un procuror a făcut remarci contestate într-un anumit context poate să conteze în evaluarea drepturilor și intereselor în joc, justificând limite admisibile mai largi în anumite cazuri. Aceasta nu înseamnă că judecătorii și procurorii „obișnuiți”, care nu dețin funcții specifice în cadrul sistemului judiciar și nu vorbesc în vreo calitate anume, nu își pot exprima public opiniile cu privire la chestiuni de interes public.

160. Curtea dorește totuși să sublinieze obligația judecătorilor și a procurorilor de a da dovadă de reținere în contextul cauzelor pendinte. Aceasta înseamnă abținerea de la orice comentariu despre care s-ar putea aștepta în mod rezonabil să influențeze rezultatul sau să compromită echitatea procedurilor (a se vedea *Wille*, citată mai sus, § 67, și *Eminağaoğlu*, citată mai sus, §§ 138-40; a se vedea, de asemenea, Principiile de la Bangalore, citate la paragraful 69 de mai sus, și extrasul din Comentariul la Principiile de la Bangalore referitor la Principiul 2.4).

(iii) *Consecințele remarcilor contestate*

161. Curtea a avut ocazia să sublinieze anterior beneficiile posibilității de exprimare generată de utilizatori pe internet. Acest mijloc de comunicare a devenit unul dintre principalele mijloace prin care persoanele își exercită dreptul la libertatea de exprimare. Acesta oferă instrumente esențiale pentru participarea la activități și discuții privind chestiuni politice și chestiuni de interes general. Cu toate acestea, el prezintă un număr de riscuri, ceea ce îl diferențiază de presa scrisă, în special în ceea ce privește capacitatea de stocare și transmitere a informațiilor (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, §§ 158-61, și cauzele citate în aceasta).

162. În acest context, și ținând seama de riscurile inerente oricăror remarci făcute pe internet sau pe rețelele de socializare de către judecători, procurori sau oricine altcineva, instanțele naționale ar trebui să ia în considerare, atunci când pun în balanță interesele concurente, efectele negative, luate în ansamblu, pe care remarcile unui judecător sau ale unui procuror pe rețelele de socializare le implică sau ar fi putut să le implice (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Halet*, citată mai sus, § 148). Revine instanțelor naționale sarcina de a face distincția între declarațiile judecătorilor și procurorilor făcute pe rețelele sociale deschise, accesibile unui număr nedeterminat de utilizatori, pe de o parte, și cele făcute pe rețelele sociale închise, rezervate unui cerc privat de „prieteni” sau închise publicului larg și accesibile numai profesioniștilor din domeniul juridic, pe de altă parte. O astfel de distincție poate fi decisivă pentru a stabili dacă măsurile luate ca răspuns au fost proporționale (a se vedea, printre alte autorități, *Kozan*, citat mai sus, § 66).

(iv) *Severitatea sancțiunii*

163. În temeiul articolului 10, Curtea a subliniat în numeroase rânduri că natura și severitatea sancțiunilor aplicate sunt factori care trebuie luați în considerare atunci când se evaluează dacă o ingerință în libertatea de exprimare garantată de articolul 10 a fost proporțională cu scopul sau scopurile legitime urmărite (a se vedea, printre altele, în ceea ce privește libertatea de exprimare a jurnaliștilor, *Cumpănă și Mazăre c. României* [GC], nr. 33348/96, § 115, CEDO 2004-XI). Acest principiu se aplică și sancțiunilor care sunt sau pot fi impuse judecătorilor și procurorilor (a se compara, de exemplu, *Di Giovanni*, citată mai sus, § 83, privind o sancțiune sub forma unui avertisment, și *Miroslava*

Todorova, citată mai sus, § 176, privind o reducere salarială).

164. Efectul de intimidare pe care o sancțiune l-ar putea avea, nu numai asupra judecătorului sau procurorului în cauză, ci și asupra profesiei în ansamblu, este un alt factor care trebuie luat în considerare la evaluarea proporționalității ingerinței în raport cu scopul sau scopurile legitime urmărite (a se vedea, de exemplu, *mutatis mutandis*, *Eminağaoğlu*, citată mai sus, § 124; *Žurek*, citată mai sus, § 227; și *Kozan*, citată mai sus, § 68). Același lucru se aplică și efectului cumulativ al diverselor sancțiuni impuse unui reclamant (a se vedea *Lewandowska-Malec c. Poloniei*, nr. 39660/07, § 70, 18 septembrie 2012).

(v) *Dacă au fost acordate garanții procedurale*

165. Atunci când se inițiază o procedură disciplinară împotriva unui judecător, este în joc încrederea publicului în funcționarea sistemului judiciar. Orice judecător care se confruntă cu o astfel de procedură trebuie să beneficieze de garanții efective și adecvate împotriva arbitrarului (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 174). Aceasta include posibilitatea ca măsura care i-a fost impusă să fie examinată de un organism independent și imparțial, competent să analizeze toate aspectele relevante de fapt și de drept, pentru a stabili legalitatea respectivei măsuri și a sancționa orice abuz din partea autorităților. În fața aceluși organism de control, judecătorul în cauză trebuie să beneficieze de contradictorialitate pentru a-și prezenta punctul de vedere și a contesta argumentele autorităților (a se vedea *Eminağaoğlu*, citată mai sus, § 150, și cauzele citate în aceasta, precum și *Kövesi*, citată mai sus, § 210). De asemenea, revine autorităților naționale sarcina de a furniza motive relevante și suficiente pentru deciziile lor, pentru a justifica necesitatea procedurilor disciplinare și a sancțiunilor impuse, precum și proporționalitatea acestora în raport cu scopurile legitime urmărite (a se vedea *Miroslava Todorova*, citată mai sus, §§ 171, 178 și 179).

(d) **Aplicarea acestor principii în cazul de față**

166. Curtea reiterează că revine în primul rând autorităților naționale, în special instanțelor, sarcina de a interpreta și aplica dreptul intern într-o manieră care să asigure deplina aplicare a Convenției. Rolul său este, în ultimă instanță, de a stabili dacă modul în care se aplică acesta produce consecințe care sunt în concordanță cu principiile Convenției (a se vedea *Guðmundur Andri Ástráðsson*, citată mai sus, § 250, și cauzele citate în aceasta).

167. Curtea subliniază, de asemenea, că a dezvoltat treptat în jurisprudența sa mecanisme de control menite să respecte pe deplin principiul subsidiarității. În acest sens, sarcina sa este de a verifica dacă instanțele naționale au aplicat principiile Convenției astfel cum au fost interpretate în lumina jurisprudenței sale într-un mod satisfăcător, astfel încât deciziile lor să fie în concordanță cu aceasta (a se vedea, printre altele, *Hatton și alții c. Regatului Unit* [GC], nr. 36022/97, CEDO 2003-VIII, pentru un exemplu).

168. În acest sens, Curtea subliniază că are așteptări sporite ca instanțele naționale să țină seama de jurisprudența sa în luarea deciziilor lor atunci când, cu privire la chestiunile în cauză, această jurisprudență este atât substanțială, cât și stabilă și atunci când a identificat o serie de principii și criterii obiective care pot fi aplicate cu ușurință. Astfel, Curtea a constatat o încălcare a Convenției în cazurile în care a considerat, în ceea ce

privește una sau alta dintre dispozițiile Convenției, că instanțele naționale nu au motivat suficient de detaliat hotărârile lor sau nu au evaluat cauza cu care erau sesizate în lumina principiilor definite în jurisprudența sa (a se vedea, printre altele, *Makdoudi c. Belgiei*, nr. 12848/15, §§ 94-98, 18 februarie 2020, și *Lashmankin și alții c. Rusiei*, nr. 57818/09 și alte 14 cauze, § 454, 7 februarie 2017, pentru exemple de lipsă a „motivelor relevante și suficiente” în temeiul articolelor 8 și 11 din Convenție). În schimb, în cazurile în care instanțele naționale au examinat cu atenție faptele, au aplicat standardele relevante în materie de drepturile omului în conformitate cu Convenția și jurisprudența Curții și au pus în balanță în mod adecvat interesele individuale și interesul public, Curtea ar avea nevoie de motive puternice pentru a înlocui opinia instanțelor naționale cu propria opinie (a se vedea, în ceea ce privește articolul 8 din Convenție, *M.A. c. Danemarcei* [GC], nr. 6697/18, § 149, 9 iulie 2021).

169. În ceea ce privește mai specific articolul 10 din Convenție, Curtea se așteaptă ca instanțele naționale să pună în balanță drepturile sau interesele în cauză în conformitate cu criteriile pe care le-a stabilit în jurisprudența sa. Curtea subliniază că deficiențele sau lacunele din raționamentul instanțelor naționale au condus-o, de asemenea, la constatarea unei încălcări a acestui articol, fie pentru că astfel de omisiuni au împiedicat-o să exercite un control efectiv asupra modului în care autoritățile naționale au aplicat corect criteriile stabilite în jurisprudența sa, fie pentru că instanțele naționale au aplicat în mod inadecvat aceste standarde și, prin urmare, nu au furnizat motive „relevante și suficiente” pentru ingerința în cauză (a se vedea, de exemplu, *Ergündoğan c. Turciei*, nr. 48979/10, § 33, 17 aprilie 2018, și *Ibragim Ibragimov și alții c. Rusiei*, nr. 1413/08 și 28621/11, §§ 106-11, 28 august 2018). În anumite contexte, în care exercițiul de punere în balanță a fost întreprins de autoritățile naționale în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența Curții, aceasta ar avea nevoie de motive puternice pentru a substitui propria sa opinie celei a instanțelor naționale (a se vedea *Von Hannover c. Germaniei (nr. 2)* [GC], nr. 40660/08 și 60641/08, §§ 106 și 107, CEDO 2012, și *MGN Limited c. Regatului Unit*, nr. 39401/04, §§ 150-55, 18 ianuarie 2011).

170. Însă, întrucât cauza de față se referă la o restricție a libertății de exprimare a unui judecător și având în vedere locul proeminent pe care îl ocupă puterea judecătorească printre organele statului într-o societate democratică, precum și importanța crescândă pe care astfel de societăți o acordă necesității de a proteja independența sistemului judiciar, Curtea trebuie să exercite un control strict asupra motivelor invocate de autorități pentru această restricție și asupra proporționalității acesteia (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 165). În cazul de față, aceasta înseamnă acordarea unei marje de apreciere restrânsă autorităților naționale în evaluarea măsurii în care ingerința reclamată de reclamant în temeiul articolului 10 din Convenție a răspuns unei „nevoi sociale imperioase” și a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

171. În speță, nu există nicio îndoială că autoritățile naționale, și în special Înalta Curte, s-au străduit să aplice cu fidelitate jurisprudența Curții, în lumina anumitor principii și criterii generale stabilite la momentul relevant. Curtea subliniază, totuși, că particularitățile prezentei cauze i-au permis să consolideze și să clarifice principiile generale identificate în jurisprudența sa privind protecția și limitele libertății de exprimare a judecătorilor și

procurorilor pe rețelele de socializare, perfecționând în același timp termenii exercițiului de punere în balanță a drepturilor și intereselor concurente (a se vedea paragrafele 145-165 de mai sus). Sarcina Curții, în conformitate cu principiul subsidiarității, este astfel de a aplica în prezenta cauză noua enumerare a criteriilor de control pe care le-a definit mai sus, examinând succesiv fiecare criteriu în lumina circumstanțelor specifice ale cauzei și a motivelor invocate de autorități, în special de Înalta Curte (a se vedea, pentru o abordare similară, *Halet*, citată mai sus, § 178).

172. Deși cele două mesaje ale reclamantului au fost analizate împreună de autoritățile naționale în cadrul procedurii disciplinare, ceea ce a dus la aplicarea unei singure sancțiuni împotriva sa pentru remarcile făcute în ambele, Curtea observă că acestea diferă în ceea ce privește conținutul și contextul (a se vedea paragrafele 17 și 19 de mai sus). Prin urmare, Curtea consideră oportun, în aplicarea criteriilor enunțate la punctele 145-165 de mai sus, să examineze fiecare mesaj separat, atunci când caracteristicile specifice ale acestora impun acest lucru.

(i) *Conținutul și forma mesajelor*

(α) Primul mesaj (postat de reclamant la 9 ianuarie 2019)

173. Guvernul a susținut că observațiile reclamantului nu se refereau la funcționarea sistemului judiciar, ci mai degrabă la un conflict instituțional între două autorități publice (Ministerul Apărării și Biroul Președintelui) cu privire la prelungirea mandatului șefului Statului Major al Armatei – o chestiune politică care ar fi putut fi adusă în fața instanțelor (a se vedea paragraful 97 de mai sus). Reclamantul a afirmat că mesajul său se referea la necesitatea separării puterilor într-un stat democratic, pe fondul unui conflict între Biroul Președintelui și Ministerul Apărării cu privire la numirea următorului șef al Statului Major al Armatei (a se vedea paragraful 87 de mai sus).

174. Pe baza dosarului cauzei, Curtea constată că reclamantul a participat fără îndoială la o controversă politică prin publicarea mesajului din 9 ianuarie 2019 pe pagina sa de Facebook (a se vedea paragrafele 23, 87 și 97 de mai sus). După cum a subliniat Curtea mai sus, existența unei controverse nu este în sine suficientă pentru a împiedica un judecător sau un procuror să-și exprime opinia cu privire la o chestiune de interes public care poate apărea în contextul unei astfel de situații (a se vedea paragrafele 151 și 152 de mai sus).

175. În opinia Curții, remarcile reclamantului, potrivit cărora ar exista o amenințare la adresa democrației constituționale în cazul în care instituțiile publice ar ajunge sub control politic, ar putea fi considerate ca având scopul de a apăra ordinea constituțională și independența continuă a instituțiilor unui stat democratic. Acestea erau, așadar, asemănătoare unor judecăți de valoare, a căror veridicitate – prin însăși natura lor – nu este susceptibilă de a fi dovedită (a se vedea *Morice*, citată mai sus, § 126). În ceea ce privește întrebarea dacă aceste judecăți de valoare aveau o „bază factuală” suficientă, Curtea observă, precum Camera (a se vedea paragrafele 70 și 77 din hotărârea Camerei), că organismele disciplinare nu au contestat argumentul reclamantului potrivit căruia în societatea civilă avea loc o dezbatere majoră cu privire la prelungirea mandatului șefului Statului Major al Armatei (a se vedea paragrafele 27-28 de mai sus). Înalta Curte, la rândul său, a observat că remarcile contestate nu puteau fi examinate din perspectiva existenței

unei baze factuale, întrucât nici ea, nici organismul disciplinar nu aveau competența de a se pronunța asupra chestiunilor de fapt și de drept abordate în opiniile exprimate public de reclamant. Cu toate acestea, Înalta Curte a stabilit că, din punct de vedere disciplinar, remarca reclamantului constituia o „opinie personală” (a se vedea paragrafele 75 și 76 din hotărârea Curții Supreme, citată la paragraful 38 de mai sus; a se vedea, de asemenea, paragraful 201 de mai jos).

176. În motivele invocate de autoritățile naționale pentru a restricționa libertatea de exprimare a reclamantului, nu există nimic care să indice modul în care remarcile sale ar fi putut submina buna funcționare a sistemului judiciar național sau ar fi putut aduce atingere demnității și onoarei funcției judiciare sau încrederii publice pe care această funcție ar trebui să o inspire (spre deosebire de *Simić*, citată mai sus, §§ 35 și 36).

177. În acest sens, Curtea reiterează că se așteaptă ca instanțele naționale să pună în balanță drepturile sau interesele în cauză în conformitate cu criteriile pe care le-a stabilit și că deficiențele sau lacunele din raționamentul instanțelor naționale pot împiedica Curtea să-și exercite în mod efectiv controlul asupra modului în care autoritățile naționale au aplicat standardele stabilite în jurisprudența sa (a se vedea paragraful 169 de mai sus).

178. În ceea ce privește forma mesajului, Curtea observă că reclamantul a formulat o serie de întrebări referitoare la o intervenție a armatei, care ar fi putut fi interpretate în mai multe moduri (a se vedea paragraful 17 de mai sus). Înalta Curte a interpretat mesajul în sensul că reclamantul făcea aluzie la posibilitatea ca armata să fie desfășurată pe străzi ca soluție pentru păstrarea democrației constituționale (a se vedea paragraful 37 de mai sus). În opinia Guvernului, mesajul reclamantului, care fusese postat în contextul unei dispute politice, echivala cu o „chemare la arme” pentru a apăra democrația (a se vedea paragraful 97 de mai sus). Reclamantul, pe de altă parte, a afirmat că intenția sa fusese aceea de a-i invita pe cititori să-și imagineze că armata ar putea fi mobilizată într-o zi pe străzi împotriva voinței poporului, sub pretextul apărării democrației (a se vedea paragraful 87 de mai sus).

179. În acest sens, Curtea subliniază încă o dată că utilizarea unui limbaj neclar în remarci făcute de un judecător sau un procuror pe rețelele de socializare se poate dovedi problematică, în special atunci când astfel de declarații pot fi înțelese de cititori ca o incitare, chiar dacă implicită sau indirectă, la ură sau violență (a se vedea paragraful 156 de mai sus). Deși ar fi fost, prin urmare, de preferat ca reclamantul să utilizeze un limbaj mai clar, excluzând astfel interpretările multiple, trebuie totuși remarcat că referirile la armată din mesajul său transmiteau, în esență, sub formă retorică, temerile sale cu privire la riscul unei influențe politice asupra acestei instituții. În absența altor dovezi care să susțină premisa că reclamantul ar fi încercat în vreun fel să-și incite cititorii să iasă în stradă sau să recurgă la violență, sau că remarcile în cauză au avut efectiv un astfel de efect asupra cititorilor săi, acele simple referiri la armată, oricât de ambigue ar părea, nu sunt suficiente pentru a perturba echilibrul necesar între gradul în care reclamantul, în calitate de judecător, s-ar putea implica în viața socială și necesitatea ca acesta să rămână – și să fie perceput ca fiind – independent și imparțial în exercitarea atribuțiilor sale (a se vedea paragraful 153 de mai sus).

(β) Al doilea mesaj (postat de reclamant la 10 ianuarie 2019)

180. Al doilea mesaj al reclamantului conținea un hyperlink către un site de știri, pe care fusese publicat un articol de presă conținând un interviu cu procurorul C.S. despre modul în care parchetul gestiona cauzele penale și despre dificultățile pe care le întâmpinau procurorii în solutionarea cauzelor care le erau repartizate. Hyperlinkul era însoțit de un scurt comentariu al reclamantului – „Iată un procuror cu *sânge în instalație...*” – laudând curajul procurorului în cauză pentru că a îndrăznit să vorbească deschis despre eliberarea deținuților periculoși, despre inițiativele pe care le dezaproba de modificare a legislației privind organizarea sistemului de justiție și despre „linșarea” judecătorilor și procurorilor (a se vedea paragraful 19 de mai sus).

181. În opinia Curții, nu există nicio îndoială că mesajul reclamantului – care era o susținere a conținutului articolului în cauză și, în special, a ideilor exprimate de procurorul C.S. cu privire la problemele cu care se confruntau judecătorii și procurorii români la momentul respectiv – se referea la chestiuni de interes public, și anume reforme legislative ale sistemului judiciar. Prin urmare, acesta se referea la funcționarea sistemului judiciar, o chestiune care necesită un grad ridicat de protecție în temeiul articolului 10 (a se vedea paragrafele 60, 64, 144 și 151 de mai sus).

182. În ceea ce privește forma mesajului, Curtea constată că expresia românească „*sânge în instalație*” utilizată de reclamant în respectiva postare a constituit factorul principal care a stat la baza deciziei autorităților judiciare naționale de a-i aplica o sancțiune (a se vedea paragrafele 27 și 36 de mai sus). În plus, traducerea acestei expresii este obiectul unei controverse între părți (a se vedea paragrafele 89 și 99 de mai sus).

183. Este adevărat că autoritățile naționale sunt mai în măsură decât Curtea să înțeleagă și să evalueze anumite fraze și declarații, precum și intenția din spatele acestora într-un anumit caz și, în special, să aprecieze modul în care publicul larg le-ar putea interpreta și reacționa la acestea (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Panioglu*, citată mai sus, § 116; a se vedea, de asemenea, observațiile părților terțe interveniente la paragraful 113 de mai sus). Nu se poate exclude ca o singură expresie folosită de un judecător sau de un procuror să poată justifica, în sine, o sancțiune disciplinară, în cazul în care tonul sau limbajul folosit nu a dat dovadă de prudența și precauția necesare pentru a evita afectarea imaginii sistemului judiciar. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că autoritățile judiciare naționale nu au explicat în ce mod expresia în cauză a „depășit în mod semnificativ limitele decenței inerente funcției” pe care o deținea reclamantul (comparați cu *Panioglu*, citată mai sus, §§ 40 și 117) și de ce a fost atât de gravă încât să justifice sancțiuni disciplinare (a se vedea paragraful 134 de mai sus).

184. O astfel de explicație ar fi putut evita controversa ridicată în fața Curții cu privire la semnificația și gradul de decență al respectivei expresii. În timp ce, în opinia Guvernului, aceasta era o expresie vulgară, folosită de persoane fără studii, în opinia reclamantului nu era așa, întrucât fusese folosită anterior în mass-media de către politicieni și funcționari publici (a se vedea paragraful 89 de mai sus). În acest sens, Curtea face trimitere la afirmațiile sale de mai sus (a se vedea paragrafele 169 și 177 de mai sus) cu privire la consecințele deficiențelor sau lacunelor din raționamentul instanțelor naționale atunci când acestea pun în balanță drepturile sau interesele în cauză, în conformitate cu criteriile stabilite în jurisprudența sa.

(ii) *Contextul observațiilor reclamantului și calitatea în care le-a formulat*

(α) Primul mesaj (postat de reclamant la 9 ianuarie 2019)

185. Observațiile reclamantului ar fi putut fi înțelese în mod rezonabil ca având scopul de a apăra ordinea democratică, deoarece atrăgeau atenția asupra Constituției și asupra necesității de a menține separarea puterilor. Acestea au fost exprimate în contextul unei dezbateri privind o chestiune de interes public, și anume prelungirea mandatului șefului Statului Major al Armatei, care a declanșat un conflict instituțional între Ministerul Apărării și Biroul Președintelui și a făcut obiectul știrilor de primă pagină (a se vedea paragrafele 23, 87 și 97 de mai sus).

186. În acest sens, Curtea reiterează că, atunci când democrația sau statul de drept sunt grav amenințate, judecătorii au dreptul să se exprime cu privire la chestiuni de interes public, prezentând puncte de vedere și opinii cu privire la aspecte despre care publicul larg are un interes legitim să fie informat (a se vedea paragraful 152 de mai sus). În plus, remarci făcute într-un astfel de context se bucură, în general, de un grad ridicat de protecție în temeiul articolului 10 din Convenție (a se vedea paragrafele 150 și 154 de mai sus).

187. La momentul relevant, reclamantul, care își exprima punctele de vedere în cadrul eforturilor sale de sensibilizare cu privire la drepturile omului (a se vedea paragrafele 14 și 83 de mai sus), nu deținea o funcție de rang înalt în sistemul judiciar și nu era nici purtător de cuvânt al unei instanțe, nici președinte al vreunei asociații profesionale. Această circumstanță nu l-a privat însă de protecția libertății sale de exprimare în temeiul articolului 10 din Convenție – o libertate acordată tuturor judecătorilor și procurorilor, cu condiția ca limitele acesteia să nu fie depășite (a se vedea paragrafele 159 și 160 de mai sus).

188. Curtea observă, de asemenea, că mesajul reclamantului nu se referea la proceduri judiciare care erau „în curs” (a se vedea paragraful 97 de mai sus) la momentul publicării acestuia. Mesajul a fost publicat înainte ca procedurile judiciare privind controversa politică la care se referea să fie aduse în fața instanțelor naționale (a se vedea paragrafele 18 și 88 de mai sus). Simplul fapt că, la momentul la care reclamantul și-a publicat mesajul online, un articol de presă menționa posibilitatea unei proceduri judiciare, așa cum a subliniat Guvernul, nu constituie un motiv suficient pentru a considera că reclamantul a acționat imprudent. A considera contrariul ar echivala cu a presupune că există un „risc de proceduri judiciare” ori de câte ori o controversă politică sau de altă natură atrage o anumită acoperire mediatică. Un astfel de risc ar putea restricționa în mod disproportionat capacitatea judecătorilor și a procurorilor de a-și exercita libertatea de exprimare, în sensul articolului 10 din Convenție (a se vedea paragraful 69 de mai sus).

(β) Al doilea mesaj (postat de reclamant la 10 ianuarie 2019)

189. Autoritățile judiciare naționale s-au limitat la a observa că utilizarea de către reclamant a expresiei românești „*sânge în instalație*” constituia un motiv suficient pentru a-l considera răspunzător de o abatere disciplinară (a se vedea paragrafele 36 și 181 de mai sus). Cu toate acestea, ele nu au analizat remarca contestată în contextul general în care a fost făcută (a se vedea *Vajnai c. Ungariei*, nr. 33629/06, § 53, CEDO 2008) și nici nu au examinat dacă expresia în cauză avea doar scopuri stilistice (a se vedea *Gül*

și alții c. Turciei, nr. 4870/02, § 41, 8 iunie 2010, și *Grebneva și Alisimchik c. Rusiei*, nr. 8918/05, § 52, 22 noiembrie 2016, cu referințe suplimentare).

190. La fel ca unii dintre intervenienții terți (a se vedea paragrafele 101-104 și 116 *in fine* de mai sus), Curtea constată că remarca reclamantului se înscria în mod clar în contextul unei dezbateri privind chestiuni de interes public, referitoare la reforme legislative ale sistemului judiciar (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Žurek*, citată mai sus, § 224; *Kozan*, citată mai sus, § 64; *Miroslava Todorova*, citată mai sus, § 175; *Kövesi*, citată mai sus, § 207; și *Baka*, citată mai sus, § 171). Aceste chestiuni au atras, de asemenea, atenția Comisiei de la Veneția (a se vedea paragraful 62 de mai sus) și a Comisiei Europene (a se vedea paragrafele 71-72 de mai sus). Autoritățile judiciare naționale nu au ținut seama de context în evaluarea celui de-al doilea mesaj al reclamantului. Prin urmare, acel mesaj nu a fost analizat cu atenția necesară, având în vedere circumstanțele cauzei.

191. În ceea ce privește calitatea în care reclamantul a făcut remarcile, Curtea observă că, așa cum s-a menționat mai sus (a se vedea paragraful 187 de mai sus), reclamantul și-a exprimat o opinie personală, ca parte a eforturilor sale de sensibilizare cu privire la drepturile omului, cu privire la aspecte legate de funcționarea sistemului judiciar, în cadrul unei dezbateri de interes public. Prin urmare, el avea dreptul, în general, la o mare libertate de exprimare.

(iii) *Consecințele observațiilor reclamantului*

(α) Primul mesaj (postat de reclamant la 9 ianuarie 2019)

192. Este adevărat că, prin publicarea mesajului pe Facebook, unde avea o pagină accesibilă publicului (spre deosebire de *Kozan*, citată mai sus, § 66), reclamantul a acceptat un anumit număr de riscuri inerente utilizării internetului, unde remarci care includ discursuri de incitare la ură și îndemnuri la violență pot fi diseminate extrem de rapid și pe scară largă (a se vedea *Sanchez*, citată mai sus, §§ 161 și 162; a se vedea, de asemenea, paragraful 143 de mai sus). Cu toate acestea, așa cum a observat Curtea mai sus, mesajul reclamantului nu conținea nicio incitare la violență sau la revoltă populară care să fi impus acestuia să acționeze cu o rețineră sau o prudență deosebită (spre deosebire de *Savva Terentyev c. Rusiei*, nr. 10692/09, § 79, 28 august 2018, și *Savcı Çengel c. Turciei* (dec.), nr. 30697/19, § 35, 18 mai 2021). Deși mesajul reclamantului nu se referea la funcționarea sistemului judiciar, observațiile sale – care ar putea fi considerate ca având scopul de a apăra ordinea constituțională – erau perfect legitime (a se vedea paragrafele 150 și 152 de mai sus).

193. Deși Înalta Curte s-a străduit în hotărârea sa să identifice efectele dăunătoare ale postării reclamantului pe Facebook (a se vedea paragrafele 34 și 37 de mai sus), aceasta și-a limitat concluziile la forma și tonul observațiilor reclamantului. Aceasta nu a analizat respectivele remarci în contextul național în care au fost făcute și nici nu a motivat concluzia sa potrivit căreia mesajul a lezat demnitatea funcției judiciare (a se vedea paragraful 75 din hotărârea Înaltei Curți, citat la paragraful 38 de mai sus, și paragraful 175 de mai sus; a se vedea, de asemenea, *mutatis mutandis*, *Savva Terentyev*, citată mai sus, § 82).

194. În orice caz, Curtea constată că nu există nimic în dosar care să susțină afirmația că mesajul reclamantului a subminat independența și imparțialitatea judiciară, dreptul la

un proces echitabil sau încrederea publicului în justiție (a se vedea paragraful 16 din Ghidul neobligatoriu privind utilizarea rețelelor sociale de către judecători, citat la paragraful 70 de mai sus). Simplul fapt că remarca reclamantului a făcut obiectul unor articole de presă și ar fi „determinat cititorii să facă o legătură cu alte evenimente istorice” (a se vedea paragraful 37 de mai sus) nu este suficient în sine pentru a aduce atingere demnității funcției sale de judecător sau imparțialității și independenței sistemului judiciar.

(β) Al doilea mesaj (postat de reclamant la 10 ianuarie 2019)

195. Curtea constată că al doilea mesaj, la fel ca primul, a fost postat pe pagina de Facebook a reclamantului – o pagină deschisă la care publicul avea acces nelimitat și care putea fi astfel citită de un număr mare de utilizatori (spre deosebire de *Kozan*, citată mai sus, § 66, și, *mutatis mutandis*, *Sanchez*, citată mai sus, §§ 161 și 162, citată la paragraful 143 de mai sus).

196. Acest al doilea mesaj – care se referea la funcționarea sistemului judiciar și era, prin urmare, o chestiune de interes public – nu conținea remarci defăimătoare sau instigatoare la ură, nici îndemnuri la violență, a căror difuzare sau disponibilitate online ar fi putut da naștere la îngrijorări legitime cu privire la demnitatea funcției sale de judecător (a se vedea paragrafele 180-181 de mai sus).

197. Deși Curtea Supremă părea să considere că mesajul a lezat demnitatea funcției de judecător a reclamantului, precum și imparțialitatea și independența sistemului judiciar, din cauza utilizării expresiei românești „*sânge în instalație*”, aceasta a rămas vagă în ceea ce privește consecințele specifice (a se vedea paragraful 183 de mai sus). Nu există nimic în dosar care să susțină afirmația că mesajul în cauză a subminat efectiv imparțialitatea și independența sistemului judiciar sau încrederea publicului în justiție și a atins pragul de gravitate necesar pentru a impune o sancțiune disciplinară (a se vedea paragraful 16 din Ghidul neobligatoriu privind utilizarea rețelelor sociale de către judecători, citat la paragraful 70 de mai sus).

(iv) *Gravitatea sancțiunii*

198. Curtea observă în primul rând că autoritățile naționale au impus o singură sancțiune reclamantului – o reducere salarială de 5% pe o perioadă de două luni – pentru remarca pe care acesta a făcut-o în două mesaje postate pe pagina sa de Facebook, fără a specifica în ce măsură fiecare dintre cele două mesaje a contribuit la abaterea disciplinară constatată și la sancțiunea impusă.

199. După cum s-a menționat mai sus, remarcile reclamantului din cele două mesaje se refereau la chestiuni de interes public despre care publicul larg avea un interes legitim să fie informat (a se vedea paragrafele 152 și 196 de mai sus). Remarcile făcute într-un astfel de context beneficiază, în general, de un grad ridicat de protecție în temeiul articolului 10 din Convenție (a se vedea paragraful 150 de mai sus).

200. Deși sancțiunea aplicată reclamantului nu a fost cea mai severă (a se vedea paragraful 43 de mai sus), aceasta era de natură să-l descurajeze să facă remarci similare în viitor. În plus, aceasta putea avea un efect de intimidare asupra profesiei în ansamblu (a se vedea paragraful 164 de mai sus).

(v) *Respectarea garanțiilor procedurale*

201. În sfârșit, Curtea observă că remarcile făcute de reclamant în cele două mesaje

postate pe pagina sa de Facebook au făcut obiectul unei singure proceduri disciplinare. Această procedură a fost inițiată de Inspekția Judiciară, care s-a sesizat din oficiu în aceeași zi în care a fost postat al doilea mesaj. Ea a continuat în fața Comisiei de disciplină pentru judecatori din cadrul CSM, care a admis acțiunea disciplinară împotriva reclamantului și i-a aplicat o sancțiune. Procedura s-a încheiat apoi cu hotărârea Înaltei Curți, care a respins recursul reclamantului ca nefondat.

202. Trebuie remarcat faptul că reclamantul a avut posibilitatea de a-și prezenta argumentele și de a depune probe atât în fața Inspekției Judiciare, cât și în fața Comisiei de disciplină pentru judecatori a CSM, un organism independent și imparțial (a se vedea *Cotora c. României*, nr. 30745/18, §§ 36-39, 17 ianuarie 2023; a se compara *Catană c. Republicii Moldova*, nr. 43237/13, §§ 75-85, 21 februarie 2023). Sistemul național i-a oferit, de asemenea, reclamantului posibilitatea de a solicita examinarea măsurii în cauză de către un alt organism independent și imparțial, și anume Înalta Curte, care era competentă atât să stabilească dacă măsura impusă asupra sa de către Comisia de Disciplină a CSM era legală și întemeiată, cât și să o anuleze, dacă era cazul (a se vedea paragrafele 21-23 și 30 de mai sus; comparați *Eminağaoğlu*, citată mai sus, § 150, și *Kövesi*, citată mai sus, §§ 157 și 158).

203. Rămâne valabil în prezenta cauză faptul că, deși au avut ocazia să o facă, nici Comisia de Disciplină a CSM, nici Înalta Curte nu au examinat dacă judecățile de valoare formulate de reclamant în primul său mesaj aveau o „bază factuală” suficientă (a se vedea paragraful 175 de mai sus și paragraful 75 din hotărârea Înaltei Curți, citată la paragraful 38 de mai sus; spre deosebire de cauza *Cotora*, citată mai sus, §§ 37, 44, 54 și 56).

204. În plus, autoritățile judiciare naționale nu s-au pronunțat cu privire la modul precis în care expresia românească „sânge în instalație” utilizată în al doilea mesaj a „depășit în mod semnificativ limitele decenței inerente funcției” pe care o deținea reclamantul (a se vedea paragraful 183 de mai sus). De asemenea, acestea nu au examinat contextul în care reclamantul a făcut acele remarcă (a se vedea paragraful 185 de mai sus), limitându-se la a observa că simpla utilizare a expresiei contestate de către reclamant era suficientă pentru a justifica o sancțiune disciplinară. Având în vedere aceste constatări, Curtea are îndoieli cu privire la calitatea și la amploarea controlului judiciar efectuat în prezenta cauză, niciuna dintre acestea nefiind aparent adecvată (spre deosebire de *Cotora*, citată mai sus, §§ 47-56).

(vi) *Concluzia*

205. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că remarcile reclamantului din cele două mesaje postate pe pagina sa de Facebook nu erau de natură să perturbe echilibrul rezonabil necesar între, pe de o parte, măsura în care reclamantul, în calitate de judecător, se putea implica în societate pentru a apăra ordinea constituțională și instituțiile statului și, pe de altă parte, necesitatea ca acesta să fie și să fie perceput ca fiind independent și imparțial în exercitarea atribuțiilor sale. Fie că este vorba de primul mesaj, care viza apărarea ordinii constituționale și păstrarea independenței instituțiilor statului, fie de al doilea, care se referea la funcționarea sistemului judiciar național, observațiile sale se refereau la chestiuni de interes public despre care publicul larg avea un interes legitim să fie informat. În motivele invocate de autoritățile naționale pentru a restricționa libertatea

de exprimare a reclamantului, nu există nimic care să indice în mod convingător modul în care remarcile sale ar fi perturbat buna funcționare a sistemului judiciar național și ar fi lezat demnitatea și onoarea funcției judiciare sau încrederea publică pe care această funcție ar trebui să o inspire.

206. După ce a pus în balanță diversele interese în joc și a luat în considerare conținutul și forma fiecăruia dintre cele două mesaje ale reclamantului, contextul în care au fost postate, consecințele acestora, calitatea în care reclamantul le-a publicat, natura și severitatea sancțiunii care i-a fost aplicată și efectul de intimidare al acesteia asupra profesiei în ansamblu, precum și garanțiile împotriva arbitrarului de care a beneficiat, Curtea consideră că ingerința în cauză nu s-a bazat pe motive „relevante și suficiente” și, prin urmare, nu a răspuns unei „necesități sociale imperioase”.

207. Prin urmare, a avut loc o încălcare a articolului 10 din Convenție.

III.APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

208. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

209. Reclamantul, care nu a solicitat nicio despăgubire pentru prejudiciul pecuniar sau moral suferit, a solicitat 5.232 de euro (EUR) pentru cheltuielile de judecată suportate în cadrul procedurii în fața Camerei și încă 4.473,44 EUR pentru cele suportate în fața Marii Camere. Prezentând documente în sprijinul pretențiilor sale, acesta a indicat că respectivele cheltuieli în fața Marii Camere corespundeau onorariilor avocaților săi, adică celor ale dnei M.-C. Ghirca-Bogdan pentru redactarea memoriilor adresate Marii Camere (1.650 EUR), pledoariile sale orale (500 EUR) și cheltuielile de transport (911,72 EUR), precum și celor ale dnei N.-T. Popescu pentru pledoariile sale orale (500 EUR) și cheltuielile de transport (911,72 EUR). De asemenea, a solicitat ca sumele acordate de Curte să fie virate direct în conturile bancare ale avocaților săi, în conformitate cu acordurile scrise ale acestora.

210. Guvernul a lăsat la latitudinea Curții soluționarea cererii reclamantului cu privire la acest cap de cerere.

211. Conform jurisprudenței Curții, reclamantul are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a demonstrat că acestea au fost efectiv și în mod necesar suportate și că sunt rezonabile din punct de vedere al cuantumului. În conformitate cu articolul 60 (2) și (3) din Regulamentul Curții, trebuie prezentate probe detaliate cu privire la toate cererile; în caz contrar, Curtea poate respinge cererea în totalitate sau parțial (a se vedea *Yüksel Yalçınkaya c. Turciei* [GC], nr. 15669/20, § 429, 26 septembrie 2023, și *Karácsony și alții c. Ungariei* [GC], nr. 42461/13 și 44357/13, § 189, 17 mai 2016). Onorariile reprezentantului sunt considerate efectiv suportate dacă reclamantul le-a plătit sau este obligat să le plătească în temeiul unei obligații legale

sau contractuale (a se vedea *Merabishvili c. Georgiei* [GC], nr. 72508/13, § 371, 28 noiembrie 2017, și cauzele citate în acestea). În ceea ce privește numărul de reprezentanți necesari în cauză și tarifele percepute, acestea sunt aspecte luate în considerare de Curte ca fiind relevante în cadrul evaluării sale cu privire la caracterul rezonabil al costurilor și cheltuielilor (a se vedea, de exemplu, *Yüksel Yalçınkaya*, citată mai sus, § 429, și *Iatridis c. Greciei* (despăgubire echitabilă) [GC], nr. 31107/96, § 55, CEDO 2000-XI).

212. În prezenta cauză, Curtea consideră că, având în vedere contractele de servicii juridice prezentate, reclamantul are obligația legală de a plăti onorariile percepute de avocații săi (a se vedea, printre multe alte exemple, *Yüksel Yalçınkaya*, citată mai sus, § 430; *Toptaniş c. Turciei*, nr. 61170/09, §§ 60-62, 30 august 2016; și *Bilgen c. Turciei*, nr. 1571/07, §§ 104-06, 9 martie 2021, pentru o constatare similară). Curtea consideră, de asemenea, că suma solicitată nu este excesivă, având în vedere activitatea juridică necesară la nivelul Camerei și apoi al Marii Camere. Având în vedere documentele aflate în posesia sa și jurisprudența sa, Curtea consideră rezonabil să acorde reclamantului în întregime suma solicitată cu privire la cheltuielile de judecată, și anume 9.705,44 EUR. Cotele din această sumă datorate doamnei M.-C. Ghirca-Bogdan (3 061,72 EUR) și doamnei N.-T. Popescu (6 643,72 EUR) urmează să fie virate direct în conturile bancare ale acestora.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Constată*, cu zece voturi pentru și șapte împotrivă, că a avut loc o încălcare a articolului 10 din Convenție;
2. *Constată*, cu zece voturi pentru și șapte împotrivă,
  - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului (în conturile bancare ale reprezentanților săi), în termen de trei luni, suma de 9.705,44 EUR (nouă mii șapte sute cinci euro și patruzeci și patru de cenți), care va fi convertită în moneda statului pârât la cursul valutar aplicabil la data plății, plus orice impozit care ar putea fi datorat de reclamant, cu titlu de cheltuieli de judecată;
  - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus și până la decontare, se va plăti o dobândă simplă asupra sumei menționate mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii marginale de creditare a Băncii Centrale Europene în perioada de neplată, plus trei puncte procentuale.

Redactată în limbile engleză și franceză și pronunțată în ședință publică la Clădirea Drepturilor Omului, Strasbourg, la 15 decembrie 2025, în conformitate cu articolul 77 (2) și (3) din Regulamentul de procedură.ure_p_2}

Abel Campos
Grefier adjunct

Arnfinn Bårdsen
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 din Convenție și cu articolul 74 § 2 din Regulamentul de procedură, la prezenta hotărâre sunt anexate următoarele opinii separate:

- (a) Opinia concurentă a judecătorului Krenc;
- (b) Opinia concurentă comună a judecătorilor Gnatovskyy și Rădulețu;
- (c) Opinia separată comună a judecătorilor Ktistakis, Šimáčková, Elósegui, Felici, Derenčinović, Arnardóttir și Ní Raifeartaigh.

OPINIE CONCURENTĂ A JUDECĂTORULUI KRENC

1. Am fost de acord cu majoritatea că, în prezenta cauză, a avut loc o încălcare a articolului 10 din Convenție. Raționamentul meu este însă semnificativ diferit de cel expus în hotărâre și voi încerca să-mi explic abordarea separat.

2. Poziția mea în prezenta cauză se bazează, de fapt, pe distincția pe care consider că ar trebui să o facem între declarațiile reclamantului, pe de o parte, și sancțiunea disciplinară care i-a fost aplicată, pe de altă parte.

I. DECLARAȚIILE

3. Punctul meu de vedere, pentru a fi clar de la început, este că autoritățile naționale au avut dreptul să constate că reclamantul a depășit limitele libertății de exprimare acordate judecătorilor.

4. Acord o mare importanță obligației de discreție a judecătorilor. Justificarea acestei obligații rezidă în încrederea necesară pe care sistemul judiciar trebuie să o inspire în rândul publicului larg. Ea urmărește să mențină legitimitatea actului de judecată, evitând în același timp orice poziții care ar putea pune la îndoială independența și imparțialitatea judecătorului și, prin urmare, ar submina instituția pe care o servește.

Judecătorii nu sunt influențatori. Ei trebuie să se abțină de la a intra în ring și a se angaja în dispute partizane. Ar trebui să păstreze distanța, din două motive pe care consider că este esențial să le subliniez.

În primul rând, judecătorii nu pot prejudeca chestiuni asupra cărora ar putea fi chemați să se pronunțe.

În al doilea rând, în general, judecătorii nu pot pierde niciodată din vedere faptul că, prin exprimarea opiniilor lor, implică sistemul judiciar în ansamblu. După cum a afirmat Curtea în *Morice c. Franței* ([GC], nr. 29369/10, § 168, CEDO 2015), „discursul judecătorilor [...] este perceput ca expresia unei evaluări obiective care angajează nu numai persoana care se exprimă, ci și, prin intermediul acesteia, întregul sistem judiciar”.

5. În prezent, se acceptă faptul că un judecător poate, sau chiar trebuie (a se vedea *Žurek c. Poloniei*, nr. 39650/18, § 222, 16 iunie 2022), să ia atitudine atunci când funcționarea independentă a sistemului judiciar și statul de drept sunt grav amenințate

(a se vedea *Baka c. Ungariei* [GC], nr. 20261/12, §§ 158-76, 23 iunie 2016). În cazul în care valorile fundamentale ale Convenției sunt în pericol, este legitim ca judecătorii să-și exprime îngrijorările, păstrând totodată reținerea care se cuvine funcției lor.

În afara acestei situații specifice, discreția este norma, iar judecătorii trebuie să dea dovadă de o prudență deosebită atunci când utilizează rețelele sociale (a se vedea, în acest sens, Rezoluția privind etica judiciară adoptată de Curtea noastră, citată la paragraful 66 din hotărâre). Evident, nu se pune problema ca judecătorilor să li se interzică să se exprime pe rețelele sociale. Însă aceștia nu ar trebui să treacă cu vederea pericolele controverselor și polarizării care tind să caracterizeze unele astfel de forumuri.

Atunci când judecătorii decid să se exprime online, trebuie să fie în permanență ghidați de preocuparea de a păstra autoritatea și legitimitatea instituției pe care au ales să o servească. Acest lucru implică reținere atât în ceea ce privește forma, cât și conținutul. Judecătorii nu trebuie să-și folosească poziția pentru a-și impune opiniile în afara rolului lor de judecată, și este important ca aceștia să se ferească de controversele publice. În calitate de gardieni ai statului de drept, judecătorii nu sunt reprezentanți politici și sunt ei înșiși obligați să respecte separarea puterilor. Ei trebuie să rămână în afara conflictului, păstrând distanța necesară pentru a decide disputele și a-și îndeplini rolul de pacificatori sociali. Din acest motiv, este imperativ ca ei să rămână deasupra conflictului și deasupra pasiunilor.

6. Având în vedere cele de mai sus – și ținând seama de marja de apreciere care trebuie să le fie acordată –, consider că autoritățile naționale au avut dreptul să constate, în cazul de față, că limitele libertății de exprimare au fost depășite de reclamant din cauza conținutului celor două postări de pe Facebook. Constat că aceste două mesaje au fost postate la o zi distanță (pe 9 și 10 ianuarie 2019). Autoritățile naționale nu au concluzionat fără temei că reclamantul și-a încălcat datoria de discreție, având în vedere conținutul – care cu siguranță nu era lipsit de ambiguitate – al primului mesaj și limbajul utilizat în al doilea mesaj în sprijinul procurorului C.S.

În această privință, din păcate nu mă pot alătura majorității, mai ales că autoritățile naționale au oferit o argumentare detaliată pentru constatarea lor că reclamantul a depășit limitele inerente funcției sale.

II. Sancțiunea

7. Deși autoritățile naționale au avut dreptul să constate că reclamantul și-a încălcat obligația de discreție, consider totuși că declarațiile sale nu justificau sancțiunea disciplinară care i-a fost aplicată. Tocmai din cauza sancțiunii consider că, în cazul de față, a fost încălcat articolul 10 din Convenție.

8. Orice sancțiune – disciplinară sau deghizată – împotriva unui judecător pentru declarațiile sale necesită o examinare extrem de atentă din partea Curții, având în vedere importanța independenței sistemului judiciar într-o societate democratică (a se vedea *Baka*, citată mai sus, § 165, și *Grzęda c. Poloniei* [GC], nr. 43572/18, § 302, 15 martie 2022).

Astfel, deși declarațiile reclamantului ar putea fi considerate ca nefiind conforme cu

obligăția de discreție așteptată de la un judecător, acestea nu au fost, în opinia mea, atât de grave încât să justifice sancțiunea disciplinară impusă.

9. Prezenta hotărâre nu se oprește asupra sancțiunii. Totuși, aceasta constituie ingerința în drepturile prevăzute la articolul 10 § 2 din Convenție și ridică o chestiune crucială, atât din punct de vedere al principiului, cât și al fondului.

În Avizul nr. 27, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) „subliniază importanța unui criteriu de prag pentru a distinge abaterile care pot justifica aplicarea de sancțiuni disciplinare de alte forme de comportament necorespunzător” (a se vedea paragraful 29 din Aviz, citat la paragraful 65 din hotărâre). CCJE continuă afirmând (a se vedea paragraful 30 din Aviz, citat la paragraful 65 din hotărâre):

„Standardele etice ar trebui să fie clar diferențiate de conduita necorespunzătoare care justifică sancțiuni disciplinare. Deoarece scopul unui cod de etică este diferit de cel atins printr-o procedură disciplinară, un cod de etică nu ar trebui să fie utilizat ca instrument de disciplinare a judecătorilor. Atunci când standardele etice și normele de conduită profesională converg în ceea ce privește conduita extrajudiciară care poate compromite încrederea publicului în sistemul judiciar, criteriul pragului ajută la distingerea între comportamentul care nu este etic și comportamentul care ar trebui să facă obiectul răspunderii disciplinare.”

Există într-adevăr o diferență, atât în principiu, cât și în ceea ce privește amploarea, între încălcarea unei norme profesionale de conduită sau a unui standard etic, pe de o parte, și impunerea unei sancțiuni disciplinare, pe de altă parte.

10. Sancționarea unui judecător nu este o chestiune banală. A-i atinge direct buzunarul este cu atât mai puțin, și ar fi fundamental greșit să se minimizeze consecințele unei astfel de sancțiuni financiare, care are, fără îndoială, un efect de intimidare nu numai asupra judecătorului în cauză, ci și, mai presus de toate, asupra celorlalți judecători.

A considera că o reducere salarială de 5 % pe o perioadă de două luni este o sancțiune marginală și, în ultimă instanță, nesemnificativă echivalează cu ignorarea pericolului intrinsec al unei astfel de sancțiuni pentru un judecător și pentru profesie în ansamblu. Sancțiunile de acest fel pot, într-adevăr, descuraja judecătorii să-și exprime opiniile cu privire la chestiuni care afectează direct sistemul de justiție.

11. Intenția mea nu este, evident, să afirm că judecătorilor nu li se pot aplica sancțiuni disciplinare. Dimpotrivă, doresc să subliniez că este necesar un „prag” în acest scop și că mi se pare greu de acceptat că, în cazul de față, s-a atins pragul necesar pentru a justifica o reducere salarială.

12. În plus, a fost subliniat caracterul inadecvat al reducerii salariale ca sancțiune disciplinară. Mă refer din nou la Avizul nr. 27 al CCJE, care „se pronunță clar împotriva reducerii salariului ca sancțiune disciplinară, deoarece judecătorii trebuie remunerați în mod egal pentru muncă de aceeași natură” (a se vedea paragraful 40 din Aviz, citat la paragraful 65 din hotărâre). Acest aviz deosebit de autoritar și recent (6 decembrie 2024) ar fi trebuit să fie luat mai mult în considerare de către Curte.

Mă întreb, sincer, dacă astfel de reduceri salariale au sens.

III. Principiul meu călăuzitor: protejarea independenței judiciare

13. Cu alte cuvinte, poziția mea în prezenta cauză se bazează în întregime pe necesitatea de a proteja independența judiciară, piatra de temelie a statului de drept.

Necesitatea de a păstra această independență și, prin urmare, încrederea cetățenilor în sistemul judiciar mă determină astfel să consider că autoritățile naționale au avut dreptul să constate că reclamantul, prin postările sale de pe Facebook, a depășit limitele libertății sale de exprimare.

Aceleași considerente m-au determinat însă să concluzionez că reducerea salarială impusă reclamantului a constituit o măsură excesivă în lumina acestei independențe.

IV. O oportunitate ratată

14. În acest sens, prezenta hotărâre mă îngrijorează atunci când stabilește garanțiile procedurale care trebuie acordate judecătorilor care fac obiectul unei proceduri disciplinare. În opinia mea, această hotărâre definește aceste garanții într-un mod mult prea timid la paragraful 165, concentrându-se exclusiv pe controlul judiciar al deciziei luate de organismul disciplinar.

Nimic nu poate justifica însă faptul că organismul disciplinar însuși poate fi scutit de respectarea cerințelor de independență și imparțialitate. Un astfel de organism trebuie să fie – atât pe hârtie, cât și în realitate – suficient de independent de guvernul aflat la putere. Acest lucru este absolut crucial atunci când judecătorii și procurorii sunt vizați. Sunt prevenite astfel sancțiunile excesive sau arbitrare care vizează reducerea la tăcere a judecătorilor sau îndepărtarea lor pur și simplu din sistemul judiciar.

15. Este adevărat că jurisprudența Curții privind articolul 6, care consacră dreptul la un proces echitabil, a fost stabilită încă de la hotărârea din *Le Compte, Van Leuven și De Meyere c. Belgiei* (23 iunie 1981, Seria A nr. 43), Curtea susținând în mod constant că, și în cazul în care o instanță disciplinară care soluționează litigiile privind „drepturile și obligațiile civile” nu respectă articolul 6 § 1 din Convenție în anumite privințe, nu se poate constata o încălcare a acestei dispoziții dacă sancțiunea impusă de acea instanță este supusă unui control ulterior de către o instanță judiciară care are „competență deplină” și oferă garanțiile prevăzute la articolul 6 § 1 (ibid., § 51, și *Albert și Le Compte c. Belgiei*, 10 februarie 1983, § 29, Seria A nr. 58; a se vedea, mai recent, *Eminağaoğlu c. Turciei*, nr. 76521/12, § 103, 9 martie 2021).

În opinia mea, însă, posibilitatea unei revizuirii ulterioare nu este suficientă pentru a asigura o protecție practică și efectivă a independenței judecătorului în cauză. Atunci când sunt în discuție sancțiuni impuse judecătorilor (inclusiv reduceri salariale, transferuri, suspendări și demiteri), organismul disciplinar trebuie să ofere de la bun început o serie de garanții minime, printre care se numără în primul rând independența și imparțialitatea. Faptul că persoana în cauză poate solicita ulterior o revizuire judiciară a sancțiunii nu diminuează importanța garanțiilor care trebuie oferite imediat de către organismul disciplinar care impune sancțiunea.

Aceleași lucru este valabil și pentru principiul contradictorialității, care nu poate fi

limitat exclusiv la procedurile în fața unui organism de control (a se vedea paragraful 165 din hotărâre).

16. În acest sens, observ că standardele stabilite de Curte în prezenta cauză sunt inferioare celor prevăzute în Magna Carta a judecătorilor a CCJE, al cărei paragraf 6 prevede că „procedurile disciplinare se desfășoară în fața unui organism independent, cu posibilitatea de a se exercita un recurs în fața unei instanțe” (sublinierea adăugată).

Consider că, mai mult, Curtea noastră este destul de rezervată atunci când observ jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), care impune independența organismelor care efectuează anchete și inițiază proceduri disciplinare împotriva judecătorilor, precum și a organismului competent să aplice sancțiuni, pe lângă posibilitatea de a iniția proceduri judiciare ulterioare pentru a contesta deciziile acelui organism (a se vedea hotărârea CJUE din 18 mai 2021 în *Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții*, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, paragraful 198, și hotărârea CJUE din 11 mai 2023 în *Inspekția Judiciară*, C-817/21, EU:C:2023:391, paragrafele 48 și 49).

Este important ca cele două instanțe europene să aibă o poziție comună cu privire la astfel de chestiuni fundamentale pentru statul de drept. În cazul de față, Luxemburgul ne arată calea de urmat.

17. Din această perspectivă, prezenta hotărâre a Marii Camere reprezintă o oportunitate ratată. Este adevărat că independența și imparțialitatea *Consiliului Superior al Magistraturii* („CSM”) nu au fost puse în discuție în prezenta cauză. Cu toate acestea, este o chestiune de principiu pe care Marea Cameră în calitate de cea mai înaltă instanță judiciară ar fi putut – și ar fi trebuit – să o clarifice, indiferent de cauza cu care a fost sesizată, ca parte a criteriilor aplicabile sancțiunilor impuse judecătorilor pentru pozițiile lor publice. „Curtea a afirmat în repetate rânduri că hotărârile sale nu servesc doar la soluționarea cauzelor aduse în fața sa, ci, în general, la elucidarea, salvagardarea și dezvoltarea normelor instituite de Convenție, contribuind astfel la respectarea de către statele părți a angajamentelor asumate de acestea. Deși scopul principal al sistemului Convenției este de a oferi reparații individuale, misiunea sa este, de asemenea, de a soluționa chestiuni de ordine publică în interesul comun, ridicând astfel standardele generale de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența în materie de drepturi ale omului în întreaga comunitate a statelor părți la Convenție ...” (a se vedea *Paposhvili c. Belgiei* [GC], nr. 41738/10, § 130, 13 decembrie 2016).

Principiile enunțate în prezenta hotărâre riscă să se dovedească prea teoretice în absența unor garanții procedurale adecvate care să asigure aplicarea lor.

Se poate accepta cu seriozitate, în numele Convenției, ca sancțiunile disciplinare să fie impuse judecătorilor de către un organism care este fie insuficient de independent, fie părtinitor? Personal, nu pot accepta acest lucru și regret profund că această Curte a rămas atât de tăcută cu privire la acest aspect esențial.

OPINIE CONCURRENTĂ COMUNĂ A JUDECĂTORILOR GNATOVSKYY ȘI RĂDULEȚU

1. Susținem pe deplin criteriile elaborate de Marea Cameră pentru evaluarea ingerințelor în libertatea de exprimare a judecătorilor în temeiul articolului 10 din Convenție și suntem de acord cu aplicarea acestor criterii în cazul de față, ceea ce a condus în mod corect Curtea la constatarea unei încălcări. Scopul acestei opinii concurente este de a oferi câteva considerații suplimentare care să ne întărească concluzia.

A. Un set clar de criterii pentru punerea în balanță a drepturilor și intereselor concurente

2. Importanța principală a prezentei cauze rezidă în criteriile stabilite de Marea Cameră pentru evaluarea ingerințelor în libertatea de exprimare a judecătorilor în temeiul articolului 10 din Convenție, în special atunci când aceștia nu sunt membri de rang înalt ai sistemului judiciar și aleg să-și exprime opiniile cu privire la chestiuni de interes public (a se vedea paragrafele 149-165 din hotărâre). Această evoluție rezolvă o lacună din jurisprudența Curții identificată în opinia concurentă a judecătorului Rădulețu anexată la hotărârea Camerei. Criteriile sunt flexibile și adaptabile la diferite contexte naționale (a se vedea paragraful 149), oferind în același timp judecătorilor norme previzibile cu privire la limitele obligației lor de discreție.

3. Deși toate criteriile enunțate în prezenta hotărâre sunt relevante pentru evaluarea cazurilor în care judecătorii își exercită libertatea de exprimare, dorim să subliniem importanța garanțiilor procedurale în cadrul procedurilor disciplinare împotriva judecătorilor (a se vedea paragraful 165). Pe de o parte, orice măsuri impuse trebuie revizuite de un organism independent și imparțial, cu competență deplină asupra tuturor aspectelor relevante de fapt și de drept. Pe de altă parte, autoritățile naționale trebuie să furnizeze motive relevante și suficiente pentru măsurile disciplinare pe care le impun. Numai în aceste condiții Curtea poate examina în mod efectiv compatibilitatea unor astfel de măsuri cu cerințele articolului 10 din Convenție.

4. O atenție deosebită ar trebui acordată limbajului utilizat de judecători atunci când participă la dezbateri publice (a se vedea paragrafele 155-156). Acest criteriu are două aspecte: în primul rând, limbajul ar trebui să fie clar pentru a evita ambiguitatea sau interpretarea eronată; în al doilea rând, judecătorii ar trebui să fie circumspecți și prudenți în ceea ce privește tonul și raționamentul, având în vedere implicațiile pentru demnitatea judiciară. Din această perspectivă, este în primul rând responsabilitatea instanțelor naționale să evalueze limbajul utilizat și să ofere o justificare adecvată pentru orice decizie luată în acest sens. Numai atunci Curtea poate evalua în mod corespunzător măsurile disciplinare impuse pentru discursuri inadecvate, așa cum s-a menționat mai sus.

B. Spectrul exprimării judiciare

5. Sfera libertății de exprimare a unui judecător este cel mai bine înțeleasă ca un

spectru. La un capăt se află exprimarea strict interzisă. Aceasta include comentarii cu privire la fondul cauzelor pendinte sau orice manifestare de părtinire, partizanat politic sau comportament care ar submina caracterul moral înalt și imparțialitatea cerute magistratilor. La celălalt capăt se află principiul, stabilit în *Baka c. Ungariei* ([GC], nr. 20261/12, § 168, 23 iunie 2016), potrivit căruia judecătorii, în special cei cu funcții administrative de rang înalt, ar avea nu numai dreptul, ci și datoria de a se exprima cu privire la chestiuni care privesc buna funcționare și independența sistemului judiciar.

6. Între aceste două extreme se află un vast spațiu de exprimare cu privire la chestiuni de interes public. În opinia noastră, în cadrul acestui spațiu, dacă un judecător alege să-și exercite libertatea de exprimare, această libertate nu este semnificativ mai restrânsă decât în cazul altor cetățeni. În consecință, autoritățile naționale care evaluează declarațiile publice ale unui judecător ar trebui să dea dovadă de o prudență extremă. În absența unor dovezi clare și concrete că declarațiile unui judecător au prejudiciat în mod tangibil autoritatea și imparțialitatea sistemului judiciar, autoritățile ar trebui să se abțină de la a interfera cu drepturile aceluia judecător prevăzute la articolul 10. Un risc teoretic sau abstract nu constituie o bază suficientă pentru o sancțiune.

C. Rolul modern al rețelelor sociale: riscuri versus beneficii

7. Hotărârea Marii Camere subliniază pe bună dreptate riscurile semnificative la care se expun judecătorii atunci când se exprimă pe rețelele sociale (a se vedea, în special, referirea la *Sanchez c. Franței* [GC], nr. 45581/15, § 161, 15 mai 2023, citată la paragraful 161 din hotărâre; a se vedea, de asemenea, paragrafele 161-162 și 192 din hotărâre). Deși recunoaștem aceste riscuri, considerăm că este esențial să recunoaștem și beneficiile profunde ale unei astfel de prezențe online, în special în contextul democrațiilor „noi” sau „în curs de maturizare”. În societățile în care rețelele sociale constituie principalul forum pentru dezbateră publică și, adesea, pentru atacurile populiste la adresa instituțiilor, sistemul judiciar nu își poate permite să fie un participant invizibil sau tăcut. O prezență judiciară activă și adecvată pe astfel de platforme îndeplinește funcții vitale. În primul rând, demistifică instituția, permițând judecătorilor să ofere educație juridică publică și să explice statul de drept în termeni accesibili. În al doilea rând, umanizează sistemul judiciar, consolidând încrederea publicului prin prezentarea judecătorilor nu ca o castă îndepărtată și izolată, ci ca membri deplin și implicați ai societății pe care o servesc. În al treilea rând, permite sistemului judiciar să contracareze dezinformarea, fiind o sursă autoritară, ceea ce este esențial pentru menținerea legitimității sale. Acest lucru este valabil în special în țările în care încrederea publicului în instituții este încă în curs de consolidare. În al patrulea rând, permite nu numai membrilor de rang înalt ai sistemului judiciar, ci și fiecărui judecător să contribuie la dezbateră publică, în limitele stabilite în prezenta hotărâre.

D. Dincolo de „a vorbi doar prin hotărâri”

8. În cele din urmă, noțiunea tradițională conform căreia „judecătorii ar trebui să

se exprime doar prin hotărârile lor” ni se pare că și-a pierdut relevanța universală în secolul XXI. Deși această maximă poate fi încă valabilă ca ideal demn în unele culturi judiciare, ea nu constituie un ghid suficient într-o lume în care opinia publică se formează în mod copleșitor în spațiul public digital. În această nouă realitate, participarea directă și ponderată a unui judecător la dezbateră publică poate fi un atu profund pentru statul de drept.

9. În cazul specific al reclamantului, în calitate de personalitate publică ale cărei activități și expertiză s-au concentrat asupra funcționării democrației și protejării statului de drept, diversele sale declarații publice au constituit o parte coerentă și ușor de înțeles a rolului său. Deși aceasta nu este, desigur, o cale pe care toți judecătorii trebuie sau ar trebui să o urmeze, sancționarea categorică a unui astfel de angajament ar fi dăunătoare. S-ar risca crearea unui efect de intimidare, descurajând toți judecătorii să participe la viața civică mai largă a națiunii lor. Acest lucru ar izola sistemul judiciar tocmai în momentul în care acesta are cea mai mare nevoie să fie înțeles de publicul pe care îl servește.

OPINIE DISIDENTĂ COMUNĂ A JUDECĂTORILOR KTISTAKIS, ŠIMÁČKOVÁ, ELÓSEGUI, FELICI, DERENČINOVIĆ, ARNARDÓTTIR ȘI NÍ RAIFEARTAIGH

1. Nu suntem de acord, cu tot respectul, cu concluzia majorității potrivit căreia în prezenta cauză a avut loc o încălcare a articolului 10 din Convenție. În opinia noastră, ingerința în libertatea de exprimare a reclamantului s-a bazat pe motive relevante și suficiente și a fost proporțională cu scopurile legitime urmărite, și anume menținerea autorității și imparțialității sistemului judiciar.

2. Susținem pe deplin identificarea de către Curte a criteriilor orientative menite să ajute instanțele naționale să evalueze necesitatea și proporționalitatea măsurilor luate ca răspuns la remarci ale judecătorilor pe rețelele de socializare (a se vedea paragrafele 149-165 din hotărâre). Utilizarea tot mai frecventă a acestor platforme de către personalități publice, inclusiv membri ai sistemului judiciar, va genera inevitabil noi cauze la nivel național și, prin urmare, necesită o ghidare bazată pe principii. Cele cinci criterii elaborate de Marea Cameră – derivate din jurisprudența Curții și din cadrul european și internațional mai larg – merită sprijinul nostru deplin.

3. Cu toate acestea, atunci când aplicăm aceste criterii în cazul de față, ajungem la concluzii diferite de cele ale majorității. Dezacordul nostru se află tocmai aici. Reclamantul a încercat să argumenteze că profilul său public și experiența sa profesională îi conferă dreptul la o libertate de exprimare mai amplă. El s-a referit la statutul său de educator, de fost membru al *Consiliului Superior al Magistraturii* („CSM”), de autor al unor publicații juridice și de participant la dezbateri privind independența judiciară. De asemenea, el a subliniat că pagina sa de Facebook avea zeci de mii de urmăritori (a se vedea paragrafele 23 și 83). Deși un astfel de context poate spori interesul publicului față de opiniile sale, acesta nu modifică sfera obligațiilor sale judiciare. Judecătorii și procurorii se pot bucura de o libertate de exprimare mai largă numai atunci când se exprimă în calitatea lor oficială

cu privire la chestiuni care privesc direct funcționarea sistemului judiciar. Nu a fost cazul în speță. Reclamantul a vorbit în calitate de persoană privată și, prin urmare, a rămas pe deplin supus obligației de discreție inerente funcției sale judiciare. Mai precis, în ceea ce privește aplicarea celor cinci criterii în circumstanțele specifice ale prezentei cauze, menționăm următoarele.

(a) Conținutul și forma remarcilor reclamantului

4. Prima postare a reclamantului pe Facebook (din 9 ianuarie 2019), deși prezentată ca parte a unei dezbateri politice, a fost formulată printr-o serie de întrebări retorice deschise mai multor interpretări. Instanțele naționale au înțeles în mod rezonabil că aceste remarci sugerau, chiar dacă doar ipotetic, că armata ar putea interveni în viața politică pentru a apăra democrația. Pentru un judecător în exercițiu, un astfel de limbaj – care putea fi interpretat ca un apel la forță – era incompatibil cu reținerea așteptată de la titularii unei funcții judiciare. Judecătorii, deși sunt liberi să contribuie la discuțiile privind chestiuni de interes public, trebuie să o facă într-un mod care să păstreze atât demnitatea funcției lor, cât și încrederea publicului în imparțialitatea lor. Ambiguitatea mesajului reclamantului, adresat unui public de aproximativ 50 000 de urmăritori (a se vedea paragraful 16), risca să le submineze pe amândouă.

5. De asemenea, nu suntem de acord cu evaluarea majorității privind a doua postare a reclamantului (din 10 ianuarie 2019). Expresia pe care a folosit-o pentru a lăuda un procuror – o expresie colocvială considerată necorespunzătoare de către instanțele naționale – nu a respectat standardul de sobrietate cerut unui judecător care se exprimă în public. Autoritățile naționale sunt cele mai în măsură să evalueze nuanțele decenței lingvistice în cadrul propriei culturi și limbii. Constatarea lor că expresia a depășit limitele decenței așteptate de la magistrați se încadrează pe deplin în marja lor de apreciere.

(b) Contextul remarcilor și calitatea în care reclamantul le-a făcut

6. Este necesar să se facă distincția între cele două postări. În prima, din 9 ianuarie 2019, reclamantul a intervenit într-un conflict instituțional în curs între Ministerul Apărării și Biroul Președintelui privind numirea șefului Statului Major al Armatei. Scopul obligației judiciare de discreție este tocmai acela de a împiedica implicarea sistemului judiciar în dezbateri politice controversate, în special cu privire la chestiuni care ar putea ajunge ulterior în fața instanțelor. Aceasta a fost o astfel de situație: un dezacord instituțional între președinte și guvern cu privire la prelungirea mandatului șefului Statului Major al Armatei. În mod previzibil, și contrar celor susținute de judecătorul reclamant, problema a fost în cele din urmă soluționată pașnic de instanțele naționale (a se vedea paragraful 18). Implicându-se public în această controversă din cadrul puterii executive, reclamantul a riscat să slăbească percepția de neutralitate judiciară. Referirea sa la armată ca soluție pentru păstrarea democrației constituționale și citarea articolului 118 (1) din Constituția României nu aveau nicio legătură directă cu problema în cauză și puteau fi interpretate în mod rezonabil ca o aluzie la utilizarea forței. Instanțele naționale aveau, prin urmare, dreptul să considere această formulare ca imprudentă și ambiguă, incompatibilă cu demnitatea funcției judiciare.

7. A doua postare, din 10 ianuarie 2019, conținea o exprimare de laudă la adresa unui procuror, pe care autoritățile naționale au considerat-o inadecvată și necorespunzătoare.

Nu vedem niciun temei pentru a pune la îndoială această apreciere. Deși acceptăm că declarațiile reclamantului au făcut parte dintr-o dezbatere privind chestiuni de interes public, și anume cele referitoare la reformele legislative din cadrul sistemului judiciar (a se vedea paragrafele 61, 64 și 71), acest fapt nu poate fi considerat ca scutindu-l de datoria de discreție inerentă funcției judiciare. În plus, limbajul ambiguu utilizat, pe care instanțele naționale l-au calificat drept inadecvat și necorespunzător, nu a respectat standardele de claritate și reținere așteptate de la un membru al sistemului judiciar. Integritatea judiciară, ca element indispensabil al încrederii publice în administrarea justiției, presupune utilizarea atentă și măsurată a limbajului, făcând raționamentul deciziilor judiciare accesibil cititorului obișnuit și permițând sistemului judiciar să primească respectul pe care trebuie să-l inspire într-o societate democratică.

(c) Consecințele remarcilor

8. Instanțele naționale au constatat că prima postare a fost larg difuzată, a fost preluată de mass-media și a contribuit la diminuarea încrederii publicului în sistemul judiciar. Aceste constatări de fapt, bazate pe dovezi concrete, merită deferință din partea Curții. Autoritățile statului aveau dreptul să considere că acest comportament al reclamantului risca să submineze autoritatea sistemului judiciar.

9. Expresia utilizată în a doua postare, care era accesibilă publicului prin intermediul paginii de Facebook deschise a reclamantului, risca să banalizeze imaginea sistemului judiciar și să erodeze încrederea publicului în decența acestuia. Instanțele naționale au putut concluziona în mod rezonabil că un astfel de limbaj, utilizat de un judecător care avea zeci de mii de urmăritori pe pagina sa de Facebook, a avut consecințe negative asupra reputației și legitimității sistemului judiciar.

(d) Severitatea sancțiunii

10. Sancțiunea impusă – o reducere salarială de 5 % pe o perioadă de două luni – s-a numărat printre cele mai ușoare măsuri disciplinare disponibile (a se vedea paragrafele 43 și 88). Aceasta nu a pus la îndoială competența sau profesionalismul general al reclamantului, ci a vizat exclusiv nerespectarea de către acesta a obligației de discreție la publicarea mesajelor contestate. Considerăm că raționamentul Înaltei Curți este suficient de convingător în această privință.

(e) Garanții procedurale

11. În sfârșit, în ceea ce privește respectarea garanțiilor procedurale, reclamantul a beneficiat de garanții adecvate. Așa cum s-a confirmat recent în *Cotora c. României* (nr. 30745/18, 17 ianuarie 2023), procedura disciplinară în fața Comisiei de Disciplină pentru judecatori a CSM, precum și controlul ulterior efectuat de Înalta Curte, îndeplinesc cerințele articolului 6 din Convenție. Prezenta procedură a urmat același cadru procedural descris în cauza respectivă și a oferit garanții echivalente. Argumentele reclamantului au fost examinate în mod corespunzător în lumina jurisprudenței acestei Curți. Nu constatăm niciun indiciu de arbitrar sau de inechitate în cadrul procedurilor interne.

În plus, nu suntem convinși de argumentul majorității potrivit căruia instanțele naționale nu au examinat dacă judecățile de valoare exprimate de reclamant în primul său mesaj aveau o „bază factuală” (a se vedea paragraful 203). Spre deosebire de cauzele privind calomnia, exprimarea reclamantului a constat într-un comentariu social referitor la

o dezbateră importantă care avea loc în cadrul societății civile. În acest context, nu vedem niciun motiv să punem la îndoială abordarea adoptată de Înalta Curte, care nu a tras nicio concluzie negativă din faptul că reclamantul nu a putut dovedi temeiul remarcilor sale și a subliniat, în schimb, că acesta a pus la îndoială credibilitatea instituțiilor statului și a făcut aluzie la soluția inadecvată de a desfășura armata pe străzi (a se vedea paragrafele 37 și 38).

12. Luând în considerare toate cele cinci criterii, nu găsim niciun motiv să contestăm concluzia instanțelor naționale potrivit căreia cele două intervenții publice ale reclamantului au încălcat în mod clar limitele discreției pe care membrii sistemului judiciar trebuie să le respecte atunci când se angajează în dezbateri publice pe teme de sensibilitate politică sau instituțională. Autoritățile naționale, în opinia noastră, s-au încadrat pe deplin în marja lor de apreciere și au reușit să găsească un echilibru echitabil între libertatea de exprimare a reclamantului și nevoia fundamentală de a proteja autoritatea și imparțialitatea sistemului judiciar. Mai mult, este o linie constantă a jurisprudenței noastre că autoritățile naționale sunt cele mai în măsură să evalueze semnificația, tonul și impactul social al declarațiilor făcute în contextul lor lingvistic, cultural și politic. În absența oricărui indiciu de arbitrar sau de rea-credință, nu revine unei instanțe internaționale sarcina de a pune la îndoială această evaluare – în special în cazul în care judecătorii nu vorbesc limba în care au fost făcute remarcile și, prin urmare, nu sunt în măsură să aprecieze nuanțele, conotațiile sau rezonanța acestora în sfera publică națională. Autocontrolul judiciar nu este o slăbiciune în astfel de circumstanțe; este o manifestare atât a respectului pentru principiul subsidiarității, cât și a limitelor competenței noastre instituționale.

13. Judecătorii sunt obligați să dea dovadă de moderație și prudență atunci când participă la dezbateri publice. Această obligație se extinde și asupra membrilor acestei Curți (a se vedea paragraful 66). Compensația bine stabilită pentru această reținere este oferită de protecția juridică sporită a funcției lor judiciare în temeiul Convenției. Ne îngrijorează faptul că, prin apărarea judecătorilor individuali care acționează ca influențatori obișnuiți, în loc să susțină rolul lor de mesageri ai prudenței și moderației într-o lume din ce în ce mai polarizată, prezenta hotărâre ar putea fi interpretată ca o răsturnare a principiului important al datoriei de discreție a judecătorilor și ca sugerând că, de acum înainte, orice mare prudență manifestată de judecători în utilizarea rețelelor sociale va fi mai degrabă o excepție decât o regulă.